

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Prop. 11 L

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (økning i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og andre endringer)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5			
Del I	Lovforslag som følge av forslag i Prop. 1 S (2015–2016) for Arbeids- og sosialdepartementet	7			
2	Økt grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og uføretrygdede med omregnet uføretrygd	9			
2.1	Innledning	9		4.1.2	Gjeldende rett
2.2	Bakgrunn og gjeldende rett	9		4.1.3	Bakgrunnen for forslaget om økt forlenget ventetid og tidsbegrenset bortfall
2.3	Departementets vurdering og forslag	11		4.1.4	Departementets vurdering og forslag
2.3.1	Innledning	11		4.1.5	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser
2.3.2	Alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19	11		4.2	Dagpenger under ferie for langtidsledige
2.3.3	Avtalefestet pensjon før 65 år i offentlig sektor	12		4.2.1	Innledning – gjeldende rett
2.3.4	Pensjon eller overgangsstønad til gjenlevende ektefelle og tidligere familiepleier	13		4.2.2	Departementets vurdering og forslag
2.3.5	Supplerende stønad	13		4.2.3	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser
2.3.6	Lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser	13			
2.3.7	Uføretrygd	14		5	 Lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg – unnta eldre personer som er kommet til Norge på grunnlag av familiegjennforening med barn/slektninger bosatt her mv.
2.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	14		5.1	Bakgrunn og gjeldende rett
3	Barnetillegg for mottakere av uføretrygd	16		5.2	Departementets vurdering og forslag
3.1	Innledning og bakgrunn	16		5.2.1	Innledning
3.2	Departementets vurdering og forslag	16		5.2.2	Unnta personer over 67 år fra ordningen med supplerende stønad dersom de er kommet til Norge ved familiegjennforening med barn/slektninger som er bosatt her
3.2.1	Øvre tak på summen av uføretrygd og barnetillegg	16		5.2.3	Likestille mottakere av supplerende stønad som deler boutgiftene med andre voksne i bofellesskap, med ektefeller, registrerte partnere og andre som lever i ekteskaps-lignende forhold til personer over 67 år
3.2.2	Lovtekniske justeringer og presiseringer barnetillegg	17		5.2.4	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser
3.2.3	Reduksjon av barnetillegg ved inntekt	18			
3.2.4	Etteroppgjør	18		Del II	 Andre lovforslag
3.3	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	18		6	 Andre endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover
4	Endringer i reglene om dagpenger under arbeidsløshet	19		6.1	Krav om nedsatt inntektsevne
4.1	Økning av varigheten på forlenget ventetid og tidsbegrenset bortfall av dagpenger under arbeidsløshet ved selvforskyldt ledighet	19		6.2	Fastsetting av inntekt før og etter uførhet – folketrygdloven §§ 12-9 og 12-14
4.1.1	Innledning	19			

6.3	Minste pensjonsnivå – folketrygdloven § 19-8	30	8.2.1	Prøvingen mot formue	37
6.4	Folketrygdloven kapittel 3	30	8.2.2	Opphold i institusjon	38
6.5	Overgangsstønad til gjenlevende ektefelle – folketrygdloven § 17-6	30	8.2.3	Fradrag for økonomisk stønad i supplerende stønad	39
6.6	Særskilt meldeplikt for samboere – folketrygdloven § 25-4	30	8.2.4	Oppdatering av loven	39
6.7	Endring av betegnelse fra id-kort til HMS-kort – arbeidsmiljøloven § 4-1 sjuende ledd	30	8.2.5	Etablering av hjemmel i folketrygdloven § 22-8 nytt sjuende ledd for å gjøre fradrag for utbetalt supplerende stønad i alderspensjon som blir etterbetalt	39
6.8	Endring i lovhenvi­sing – allmenngjøringsloven § 4	31	8.2.6	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	40
6.9	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	31	9	Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget	41
7	Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover	32	9.1	Merknader til endringene i lov om Statens pensjonskasse	41
7.1	Beregning av uførepensjon fra fylte 65 år når medlemmet også mottar avtalefestet pensjon og ikke har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden	32	9.2	Merknader til endringene i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.	41
7.1.1	Innledning	32	9.3	Merknader til endringene i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser	41
7.1.2	Bakgrunn og gjeldende rett	32	9.4	Merknader til endringene i lov om pensjonsordning for sykepleiere	42
7.1.3	Høring	33	9.5	Merknader til endringen i lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v.	42
7.1.4	Departementets forslag i høringsnotatet	34	9.6	Merknader til endringene i lov om folketrygd	42
7.1.5	Høringsinstansenes syn	34	9.7	Merknader til endringene i lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg	44
7.1.6	Departementets vurdering og forslag	35	9.8	Merknader til endringen i lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.	45
7.1.7	Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser	35	9.9	Merknader til endringen i lov 19. desember 2014 nr. 74 om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover	45
7.2	Opprettinger og lovtekniske endringer	36	9.10	Merknader til Ikrafttredelse- og overgangsbestemmelsene	45
7.2.1	Medregning av tjenestetid ved beregning av barnepensjon	36			
7.2.2	Lov om pensjonsordning for sykepleiere § 13	36			
7.2.3	Lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser	36			
8	Lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg – tekniske endringer	37		Forslag til lov om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (økning i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og andre endringer)	47
8.1	Bakgrunn og gjeldende rett	37			
8.2	Departementets vurdering og forslag	37			

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Prop. 11 L

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (økning i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og andre endringer)

*Tilråding fra Arbeids- og sosialdepartementet 6. november 2015,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

I denne proposisjonen legger Arbeids- og sosialdepartementet fram forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven), lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse, lov 26 juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere og lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg. Videre foreslås det mindre endringer i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser (samordningsloven), lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. (allmenngjøringsloven) og lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven).

Noen av lovforslagene er nødvendige endringer som følge av forslag i Prop. 1 S (2015–2016) for Arbeids- og sosialdepartementet, se del 1 i proposisjonen her.

Dette gjelder:

- Forslag om å øke grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister fra 85 prosent av grunnbeløpet til 90 prosent av grunnbeløpet med virkning fra 1. september 2016. Økningen skal også omfatte personer som har fått omregnet sin uførepensjon til uføretrygd med redusert grunnpensjon, se punkt 2.
- Forslag til endringer i folketrygdloven §§ 12-15 og 12-16. Forslaget er en oppfølging av Stortingets vedtak om å innføre et øvre tak på summen av uføretrygd og barnetillegg, se punkt 3.
- Forslag til endringer i folketrygdloven kapittel 4 om dagpenger under arbeidsløshet. Det foreslås å øke varigheten på forlenget ventetid og tidsbegrenset bortfall av dagpenger under arbeidsløshet ved selvforskyldt ledighet, og det fremmes forslag om at langtidsledige skal kunne ta ferie med dagpenger, se punkt 4.
- Forslag til endringer i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg, se punkt 5.

Øvrige lovforslag i proposisjonen omtales i del 2
Andre lovforslag:

- Opprettinger og lovtekniske endringer i folketrygdloven, i lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern og lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v., se punkt 6.
- Enkelte endringer i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene, herunder beregning av uførepensjon fra fylte 65 år når det også utbetales avtalefestet pensjon, og det ikke foreligger rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Det foreslås også noen opprettinger og lovtekniske endringer i lov om pensjonsordning for sykepleiere, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og i samordningsloven, se punkt 7.
- I punkt 8 foreslås det tekniske justeringer i lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg, basert på behandlingen i Stortinget av Meld. St. 9 (2014–2015) *Gjennomgang av ordninga med supplerande stønad til personar over 67 år med kort butid i Noreg.*

Del I
Lovforslag som følge av forslag i
Prop. 1 S (2015–2016)
for Arbeids- og sosialdepartementet

2 Økt grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og uføretrygdede med omregnet uføretrygd

2.1 Innledning

Etter gjeldende regler utgjør full grunnpensjon til enslige pensjonister 100 prosent av grunnbeløpet, mens full grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister utgjør 85 prosent av grunnbeløpet. Regjeringen foreslår i Prop. 1 S (2015–2016) Statsbudsjettet å øke grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister til 90 prosent av grunnbeløpet med virkning fra 1. september 2016.

Ved omregning av uførepensjon til uføretrygd fra 1. januar 2015 ble det tatt utgangspunkt i den uførepensjonen vedkommende hadde per 31. desember 2014. Gifte eller samboende som hadde en grunnpensjon på 85 prosent av grunnbeløpet, fikk den reduserte grunnpensjonen lagt til grunn ved omregningen. Regjeringen forslår derfor en tilsvarende økning for denne gruppen som for pensjonister.

2.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Folketrygdloven § 3-2 har bestemmelser om grunnpensjon. Grunnpensjon er minstesikringen i folketrygden og ytes til alle, uansett yrkesaktivitet og inntekt, på bakgrunn av trygdetid. Full grunnpensjon ytes til den som har minst 40 års trygdetid. Som trygdetid regnes som hovedregel tidsrom hvor en person fra fylte 16 til og med det året vedkommende fyller 66 år har vært medlem i trygden med rett til ytelser etter pensjonskapitlene. Også tidsrom før folketrygden trådte i kraft i 1967 medregnes dersom nevnte vilkår for medlemskap da ville ha vært oppfylt. Det medregnes også trygdetid for kalenderår der medlemmet fyller 67–75 år og tjener opp pensjonspoeng. Er trygdetiden kortere enn 40 år, avkortes grunnpensjonen tilsvarende. Det kreves minst tre års trygdetid for rett til grunnpensjon. Etter folketrygdloven § 3-2 tredje ledd utgjør full grunnpensjon 100 prosent av grunnbeløpet. Full grunnpensjon utgjør likevel 85 prosent av grunnbeløpet dersom pensjonisten lever sammen med en ektefelle som mottar uføretrygd eller alderspensjon, avtafefestet pen-

sjon som det godskrives pensjonspoeng for eller har en årlig inntekt, inkludert kapitalinntekt, over to ganger grunnbeløpet, jf. § 3-2 fjerde ledd. Likestilt med ektepar etter folketrygdloven § 1-5 er også samboerpar dersom paret har eller har hatt felles barn eller tidligere har vært gift med hverandre. Samboerpar som har levd sammen i 12 av de siste 18 månedene, er likestilt med ektefeller ved beregning av grunnpensjon etter folketrygdloven § 3-2. Det samme gjelder når pensjonistens samboer får pensjon eller overgangsstonad etter folketrygdloven kapittel 16 (ytelser til tidligere familiepleier) eller folketrygdloven kapittel 17 (ytelser til gjenlevende ektefelle).

Ulik sats for grunnsikringen i pensjonssystemet for henholdsvis enslige og gifte har eksistert siden den første alderstrygden ble innført i 1936. Denne ble avløst av en tilsvarende allmenn alderstrygd i 1959. Alderstrygden for ektepar utgjorde 150 prosent av alderstrygden for enslige. Ved innføringen av folketrygden i 1967 ble den tidligere alderstrygdens system med differensierte satser for ektepar og enslige beholdt. Full grunnpensjon for gifte utgjorde 75 prosent av grunnbeløpet da folketrygden ble innført.

Under behandlingen av statsbudsjettet for 2003 ble det høsten 2002 inngått en avtale mellom Fremskrittspartiet og regjeringen Bondevik II, hvor det heter at «*Grunnpensjon for gifte og samboende pensjonister trappes opp til 1,7 G innen 2005. Slik at den i 2003 settes til 1,6 G. I 2004 til 1,65 G og i 2005 til 1,7 G.*»

I perioden 1. mai 2003 til 1. mai 2005 økte således grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister i tre omganger fra 75 prosent til 85 prosent av grunnbeløpet. Satsen for enslige har vært uendret på 100 prosent av grunnbeløpet i hele perioden.

Som følge av pensjonsreformen ble pensjonssystemet lagt om med virkning fra 1. januar 2011. Med ny alderspensjon ble det blant annet innført nye opptjeningsregler, fleksibelt uttak, levealdersjustering og nye regler for regulering av alderspensjon. Dette medførte at gjeldende regler i folketrygdloven kapittel 19 måtte endres på en rekke

områder, og at det ble innført et eget kapittel 20 med nye regler. Det er derfor to regelsett i folketrygdloven som kommer til anvendelse ved beregning av alderspensjon for ulike årskull. For personer født til og med 1962 beregnes alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19. Første årskull som får alderspensjon beregnet kun etter folketrygdloven kapittel 20 er 1963-kullet. For personer født i 1954–1962 beregnes pensjonen forholds- messig etter kapittel 19 og kapittel 20.

Ved utformingen av ny alderspensjon i folketrygdloven kapittel 20 gikk man bort fra grunnpensjon som et element ved beregning av alderspensjon. Alderspensjon etter dette kapitlet består av inntektpensjon beregnet ut fra en opparbeidet pensjonsbeholdning. Til personer som har opparbeidet liten eller ingen pensjonsbeholdning gis det garantipensjon.

Grunnpensjon og tilleggspensjon beregnes etter bestemmelsene i folketrygdloven kapittel 3. Ved uttak av fleksibel alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19 (1. januar 2011 og senere) utgjør grunn- og tilleggspensjonen beregnet etter kapittel 3 vedkommendes basispensjon, jf. folketrygdloven § 19-5 første ledd. Basispensjonen er beregnet ut fra grunnbeløpet på uttakstidspunktet for pensjonen og utgjør vedkommendes alderspensjon før levealderjustering. Basispensjonen er en nødvendig teknisk hjelpetørrelse i forbindelse med innføringen av fleksibelt uttak av alderspensjon og levealderjustering. Basispensjonen gjøres om til årlig pensjon ved å dividere med vedkommendes forholdstall på uttakstidspunktet, jf. folketrygdloven § 19-5 tredje ledd og § 19-10. Basisgrunnpensjonen (grunnpensjonsdelen av basispensjonen) er differensiert ut fra sivilstand og ektefelles eller samboers inntekts- og pensjonsforhold.

Pensjonsreformen medførte også endringer i alderspensjonens minste pensjonsytelse («minstepensjon»). Minste pensjonsytelse bestod av grunnpensjon etter folketrygdloven § 3-2 og særtillegg etter folketrygdloven § 3-3. Også særtillegget var differensiert ut fra sivilstatus og eventuell ektefelles/samboers inntekt, og utgjorde visse prosentsetser av grunnbeløpet. Fra 1. januar 2011 er minsteytelsen utformet på en ny måte, ved at det fastsettes et minste pensjonsnivå som er løstrevet fra grunnbeløpet i folketrygden. Også minste pensjonsnivå gis etter ulike satser avhengig av sivilstand mv. Nivået på minste pensjonsytelse som gjaldt fram til 2011, det vil si de satsene som gjaldt fra 1. mai 2010, ble lagt til grunn ved fastsettelsen av de nye satsene fra 1. januar 2011. Minste pensjonsnivå gir bare uttrykk for det nivået

alderspensjonen minst skal utgjøre. Pensjonen består som for andre alderspensjonister av grunnpensjon og i mange tilfeller også noe tilleggspensjon. Videre gis det et pensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9. Pensjonstillegget erstatter det tidligere særtillegget og ytes for at pensjonen skal nå opp i minste pensjonsnivå. Eventuelt inneholder pensjonen i noen tilfeller også et tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd, dersom pensjonen etter den årlige reguleringen har falt under minste pensjonsnivå.

Det er fire satser for minste pensjonsytelse. *Lav sats* ytes til personer med ektefelle som mottar alderspensjon eller avtalefestet pensjon. *Ordinær sats* ytes til personer med ektefelle som er uføretrygdet eller har en inntekt som er høyere enn to ganger grunnbeløpet. Det ytes også ordinær sats til den som i 12 av de siste 18 månedene har vært samboer med en person som mottar alderspensjon eller avtalefestet pensjon det godskrives pensjonspoeng for, eller overgangsstønad etter folketrygdloven kapitlene 16 og 17 eller har en årlig inntekt som er høyere enn to ganger grunnbeløpet. *Høy sats* ytes til enslige pensjonister. *Særskilt sats* ytes til personer som forsørger ektefelle over 60 år og som har rett til ektefelle-tillegg.

I tillegg til i folketrygdens alderspensjon etter kapittel 19, inngår grunnpensjonen ved beregningen av pensjon eller overgangsstønad fra folketrygden til gjenlevende ektefelle (folketrygdloven kapittel 17) og tidligere familiepleiere (folketrygdloven kapittel 16), avtalefestet pensjon i statlig og kommunal sektor før fylte 65 år (lov om avtalesfestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse). Økningen får også betydning for personer med supplerende stønad som ytes til personer med kort botid i Norge, siden ytelsen følger satsene for minste minstepensjonsnivå (lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg).

Uførepensjon ble beregnet tilsvarende som alderspensjon (se folketrygdloven kapittel 19 alderspensjon, jf. kapittel 3 beregning av pensjoner, og kapittel 12 uførepensjon slik dette lød fram til 2015). Pensjonen bestod av grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller særtillegg. Fra 1. januar 2015 ble det innført nye regler for folketrygdens uføreytelse. Uførepensjon ble erstattet av uføretrygd. Reglene om beregning av uføretrygd går fram av folketrygdloven kapittel 12. Uføretrygd gis med 66 prosent av beregningsgrunnlaget, som tilsvarer gjennomsnitt av pensjongivende inntekt i de tre beste av de fem siste årene før uføretidspunktet. For å sikre personer som har lite eller

ingen inntekt før uføretidspunktet er det fastsatt minsteytelser. Minsteytelserne er differensiert ut fra sivilstatus, jf. folketrygdloven § 12-13 andre og tredje ledd. Minstesatsen er 2,28 ganger grunnbeløpet for gifte og samboere (ordinær sats) og 2,48 ganger grunnbeløpet for andre (høy sats). Ved fastsetting av satsene ble det tatt utgangspunkt i minstepensjonene til disse to gruppene, henholdsvis summen av grunnpensjon med 85 prosent av grunnbeløpet og sært tillegg med 100 prosent av grunnbeløpet for gifte og summen av grunnpensjon med 100 prosent av grunnbeløpet og sært tillegg med 100 prosent av grunnbeløpet for enslige, men oppjustert på grunn av nye skatteregler.

Personer som hadde rett til uførepensjon per 31. desember 2014 fikk pensjonen omregnet til uføretrygd. Hensikten var å unngå to parallelle ytelser i mange år fremover, se Prop. 130 L (2010–2011). Reglene om konvertering av uførepensjon framgår i forskrift 3. juli 2014 om omregning av uførepensjon til uføretrygd, fastsatt med hjemmel i lov 16. desember 2011 nr. 59 om endringer i folketrygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til uføre). Uføretrygd ved omregnet uførepensjon utgjør 66 prosent av et beregningsgrunnlag. Beregningsgrunnlaget ble fastsatt på bakgrunn av grunn- og tilleggspensjon per 31. desember 2014 uten reduksjon for uføregrad. Personer med lav eller ingen tilleggspensjon, som tidligere mottok sært tillegg, fikk ikke med sært tillegg i beregningen. Disse ble i stedet økonomisk sikret gjennom minsteytelserne i ny uføretrygd.

2.3 Departementets vurdering og forslag

2.3.1 Innledning

Økning av grunnpensjon for pensjonister som er gifte eller samboende er en oppfølging av regjeringsplattformen («Sundvolden-erklæringen») og samarbeidsavtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Regjeringen har på denne bakgrunn foreslått i Prop. 1 S (2015–2016) Statsbudsjettet å øke grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister til 90 prosent av grunnbeløpet.

Full grunnpensjon utgjør 100 prosent av grunnbeløpet, mens for gifte og samboende utgjør full grunnpensjon likevel 85 prosent. Etter regjeringens syn framstår forskjellen i grunnpensjonen mellom gifte og samboende pensjonister og enslige pensjonister som urimelig stor. En økning av grunnpensjonen til gifte og samboende til 90 pro-

sent av grunnbeløpet vil gi økt grad av likebehandling og en mer rimelig utforming av pensjonssystemet.

Økningen vil gjelde for gifte og samboende mottakere av alderspensjon og minste pensjonsnivå etter folketrygdloven kapittel 19 og mottakere av konvertert uføretrygd. Økningen får virkning også for mottakere av pensjon eller overgangsstønad fra folketrygden til gjenlevende ektefelle og tidligere familiepleiere, avtalefestet pensjon i statlig og kommunal sektor før fylte 65 år («folketrygdberegnet AFP»). I tillegg vil personer som har supplerende stønad bli påvirket gjennom endringer i satsene for minste pensjonsnivå.

Departementet har lagt til grunn at endringen knytter seg til grunnpensjon i alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19 og uføreordningen slik den var før omleggingen 1. januar 2015. Mottakere av alderspensjon som beregnes etter folketrygdloven kapittel 20 (ny alderspensjon) og ny uføretrygd omfattes derfor ikke av økningen.

Departementet legger til grunn at forslaget får virkning fra 1. september 2016. Personer som har pensjon eller ytelse på dette tidspunktet vil få omregnet pensjonen eller ytelsen etter overgangsregler som vil bli fastsatt senere.

2.3.2 Alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19

Beregning av alderspensjon

Grunnpensjon og tilleggspensjon fastsettes på grunnlag av basispensjonen på uttakstidspunktet, se folketrygdloven § 19-5. Pensjonstillegget fastsettes på grunnlag av basispensjonstillegget, se folketrygdloven § 19-9. Basispensjon og basispensjonstillegg gjøres om til årlig pensjon ved å dividere med vedkommendes forholdstall på uttakstidspunktet, se folketrygdloven § 19-7. Etter folketrygdloven § 19-14 skal pensjoner under utbetaling reguleres i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent.

Basispensjonen uttrykker opptjente rettigheter fram til første pensjonsuttak. Etter første pensjonsuttak benyttes basispensjonen for å beregne ytterligere opptjening av pensjonsrettigheter og ved andre endringer i pensjonen. Med basisgrunnpensjonen menes den delen av basispensjonen som er grunnpensjon.

Forslaget om å øke grunnpensjonen til gifte og samboende gjennomføres ved at basisgrunnpensjonen øker fra 85 til 90 prosent.

Økningen i grunnpensjonssatsen i folketrygdloven § 3-2 medfører at det må foretas tilpasninger

i forskrift 22. desember 2009 nr. 1810 om alderspensjon i folketrygden.

Uttak av alderspensjon 1. september 2016 og senere

Ved uttak av alderspensjon 1. september 2016 og senere legges grunnbeløpet per 1. mai 2016 til grunn ved beregning av basisgrunnpensjonen. Basisgrunnpensjonen vil for denne gruppen utgjøre 90 prosent av grunnbeløpet, etter endringen i folketrygdloven § 3-2 som foreslås i proposisjonen her. Basisgrunnpensjon gjøres deretter om til årlig pensjon ved å dividere med vedkommendes forholdstall på uttakstidspunktet, jf. folketrygdloven §§ 19-5 og 19-10.

Alderspensjon som utbetales per 31. august 2016

Grunnpensjon til gifte og samboende, som er under utbetaling per 31. august 2016, skal omregnes. Ved omregningen må det tas hensyn til at pensjonen etter 1. januar 2011 har vært regulert lavere enn grunnbeløpet, det vil si i samsvar med lønnsveksten (grunnbeløpet per 1. mai) og deretter fratrukket 0,75 prosent. For den som har tatt ut alderspensjon 1. januar 2011 og senere er pensjonen også levealdersjustert.

En gift eller samboende person i for eksempel 1944-kullet som tok ut alderspensjon ved fylte 67 år i mars måned 2011 fikk først fastsatt en basisgrunnpensjon etter folketrygdloven kapittel 3, jf. § 19-5 første ledd. Basisgrunnpensjonen utgjorde 85 prosent av grunnbeløpet. Vedkommendes forholdstall var 1,005, og basisgrunnpensjonen ble i henhold til folketrygdloven § 19-5 tredje ledd, jf. § 19-10, levealdersjustert ved at den ble dividert med forholdstallet. Dermed utgjorde utbetalt grunnpensjon allerede på uttakstidspunktet et lavere beløp enn 85 prosent av grunnbeløpet. Deretter er den levealdersjusterte pensjonen blitt regulert årlig i samsvar med økningen i grunnbeløpet og deretter fratrukket 0,75 prosent. Det er denne løpende pensjonen per 31. august 2016, som altså ikke lenger kan utledes direkte av grunnbeløpet, som skal regnes om. Pensjonen skal justeres for økningen av basisgrunnpensjonen fra 85 til 90 prosent av grunnbeløpet. Omregningen gjennomføres ved at ny basisgrunnpensjon (90 prosent) multipliseres med utbetalt grunnpensjon og divideres med tidligere basisgrunnpensjon (85 prosent).

For enkelte eldre årskull ble det fastsatt overgangsregler ved innføringen av fleksibel alderspensjon fra 1. januar 2011. Personer som er født i 1942 eller tidligere, vil ikke ha basisgrunnpensjon som en komponent i alderspensjonen. Det samme

gjelder for personer født i 1943 som tok ut pensjon før 2011, og som ikke har blitt omregnet til fleksibel alderspensjon. Økningen skal gjennomføres etter de samme prinsippene som for personer som har fleksibel alderspensjon per 31. august 2016, slik at det for denne gruppen tas hensyn til tidligere års regulering.

Detaljerte overgangsregler vil bli fastsatt i forskrift.

Minste pensjonsnivå

Også gifte og samboende pensjonister med alderspensjon etter satsene for minste pensjonsnivå, lav eller ordinær sats, skal få en økning i pensjonen. Minste pensjonsnivå erstattet fra 1. januar 2011 den tidligere minstepensjonen som bestod av grunnpensjon og sært tillegg. Satsene ble fastsatt med utgangspunkt i minstepensjonen til gifte og samboende som gjaldt i desember 2010, etter grunnbeløpet per 1. mai 2010. Den lave satsen bestod av en grunnpensjon på 85 prosent av grunnbeløpet og et sært tillegg på 74 prosent av grunnbeløpet. Omregningen av alderspensjon for denne gruppen gifte og samboende pensjonister, skjer ved at den opprinnelige satsen fastsettes på nytt, bestående av 90 prosent av grunnbeløpet og (fortsatt) 74 prosent av grunnbeløpet, og deretter oppreguleres i tråd med reguleringsbestemmelsene for minste pensjonsnivå (med lønnsveksten og deretter justert for levealdersjusteringen for 67-åringene i reguleringsåret). Tilsvarende omregning vil skje når det gjelder minste pensjonsnivå ordinær sats, som opprinnelig bestod av grunnpensjon på 85 prosent av grunnbeløpet og et sært tillegg på 100 prosent av grunnbeløpet. Satsene for minste pensjonsnivå fastsettes årlig i egen forskrift til folketrygdloven. Departementet legger til grunn at personer med alderspensjon på minste pensjonsnivå vil få økning på samme nivå som alderspensjonister for øvrig.

Satsene for minste pensjonsnivå framgår av egen forskriften som gis årlig med virkning fra 1. mai. Departementet vil fastsette de nye satsene for minste pensjonsnivå lav og ordinær sats fra 1. september 2016.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 3-2 fjerde og femte ledd og del X ikrafttredelse og overgangsbestemmelse nr. 4.

2.3.3 Avtalefestet pensjon før 65 år i offentlig sektor

Avtalefestet pensjon i statlig og kommunal sektor beregnes som en folketrygdytelse før fylte 65 år,

det vil si som en uførepensjon fra folketrygden som pensjonisten ville fått beregnet etter reglene i folketrygdloven kapittel 3, slik de lød før lov 16. desember 2011 nr. 59 om endringer i folketrygdloven trådte i kraft. For statlig sektor følger dette av lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 3 første ledd bokstav b, jf. bokstav a. I kommunal sektor er avtalefestet pensjon tariffestet, og bestemmelsene er fastsatt i vedtekter. Avtalefestet pensjon som nevnt består av folketrygdens grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller særtillegg og reguleres årlig tilsvarende folketrygdens alderspensjon. I tillegg ytes det et AFP-tillegg. En økning i folketrygdens grunnpensjon for gifte og samboende får derfor også betydning for mottakere av AFP i offentlig sektor.

Ved uttak av AFP 1. september 2016 og senere legges grunnbeløpet per 1. mai 2016 til grunn ved beregningen av grunnpensjonen. Full grunnpensjon vil for denne gruppen utgjøre 90 prosent av grunnbeløpet. Beregningsreglene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse viser som nevnt til folketrygdloven kapittel 3 slik det lød før 1. januar 2015. Som en følge av de endringene som nå foreslås i folketrygdloven § 3-2 vil departementet komme tilbake med forslag om nødvendige endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse.

For øvrig vil avtalefestet pensjon som utbetales per 31. august 2016 bli omregnet etter samme metode som gjelder for personer som har folketrygdens alderspensjon utbetalt ved ikrafttredelsen, se punkt 2.3.2. AFP levealderjusteres ikke, men pensjonen kan være regulert en eller flere ganger etter reglene om regulering av avtalefestet pensjon. Omregningen vil ta hensyn til dette. Departementet vil komme tilbake med detaljerte overgangsregler.

2.3.4 Pensjon eller overgangsstønad til gjenlevende ektefelle og tidligere familiepleier

Pensjon til gjenlevende ektefelle ytes til gjenlevende enten som en pensjon eller en overgangsstønad for å sikre den gjenlevende inntekt etter ektefellens død. Ytelsen består av grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller særtillegg, og beregnes på bakgrunn av den avdødes opptjening, jf. folketrygdloven § 17-7. Grunnpensjon med 85 prosent av grunnbeløpet ytes til gjenlevende som har samboer som den gjenlevende hverken har vært gift med før eller har felles barn med. Departementet

legger til grunn at denne gruppen skal ha samme økning i grunnpensjon som mottakere av alderspensjon, se punkt 2.3.2 om beregningen for dem som mottar ytelsen etter 1. september 2016 og beregningen for dem som har ytelsen utbetalt på dette tidspunktet. Det vil bli fastsatt overgangsregler i forskrift for dem som har ytelsen ved ikrafttredelsen 1. september 2016. Det samme gjelder tidligere familiepleiere etter folketrygdloven kapittel 16 som har grunnpensjon med 85 prosent av grunnbeløpet på grunn av samboerskap.

2.3.5 Supplerende stønad

Supplerende stønad til personer med kort botid i Norge er en ytelse som skal garantere en minste samlet inntekt for personer med liten eller ingen pensjon fra folketrygden, på grunn av kort botid i Norge. Stønaden er hjemlet i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personer med kort botid i Norge. I henhold til § 5, slik den lyder før den foreslåtte endringen omtalt under punkt 5.2.3, utgjør stønaden minste pensjonsnivå med høy sats for enslige mottakere og mottakere med ektefelle som ikke har fylt 67 år. Dersom mottakerne er gift og begge har fylt 67 år, utgjør ytelsen minste pensjonsnivå med ordinær sats for begge ektefellene. Departementet legger til grunn at økningen av folketrygdens minste pensjonsnivå også får virkning for personer med supplerende stønad med ordinær sats.

2.3.6 Lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser

Samordning av offentlig tjenstepensjon med folketrygdens grunnpensjon følger av lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 19. Etter gjeldende regler kan det i tjenstepensjonen gjøres fradrag for grunnpensjonen med inntil 75 prosent av grunnbeløpet, uavhengig av om grunnpensjonen utbetales med 85 prosent eller 100 prosent av grunnbeløpet. Det vil si at inntil 25 prosent av ensliges grunnpensjon holdes utenfor samordning, og at gifte og samboende får beholde 10 prosent av grunnpensjonen uten samordning. Departementet foreslår at det ikke gjøres endringer i regelverket for samordning av offentlig tjenstepensjon med folketrygdens grunnpensjon. Økningen i grunnpensjonen til gifte og samboende medfører dermed ingen økning i samordningsfradraget for grunnpensjonen.

2.3.7 Uføretrygd

Ny uføretrygd tilsvarer 66 prosent av beregningsgrunnlaget (gjennomsnitt av tre beste av fem siste år) og er ikke differensiert etter sivilstand. Det er kun satsene for minste årlig uføretrygd som fortsatt avhenger av sivilstand. For personer som hadde rett til uførepensjon før 1. januar 2015, ble den grunnpensjonen og tilleggspensjonen de hadde lagt til grunn ved omregning. Mottakere av uførepensjon som hadde redusert grunnpensjon som gift eller samboer fikk med den avkortede grunnpensjonen inn i beregningsgrunnlaget. Uføretrygd for denne gruppen utgjør derfor en lavere ytelse enn hvis de hadde fått beregnet grunnlaget med grunnpensjon tilsvarende 90 prosent. Det foreslås at også denne gruppen skal inkluderes i økningen i grunnpensjon. Det vil si at personer med rett til uførepensjon per 31. desember 2014, som fikk omregnet sin uførepensjon til uføretrygd med en avkortet grunnpensjon på grunn av sivilstand, skal få en økning i uføretrygd med virkning fra 1. september 2016 tilsvarende 0,05 ganger grunnbeløpet. En slik beregning innebærer at økningen beholdes ved senere endringer i den omregnede uføretrygden.

Det var enkelte gifte eller samboende uførepensjonister som per 31. desember 2014 hadde rett til uførepensjon med grunnpensjon tilsvarende 100 prosent av grunnbeløpet. Ved omregningen til uføretrygd fikk de beholde fordelene ved at særtillegget ble ansett som tilleggspensjonen, dvs. at de fikk grunnpensjon, tilleggspensjon og sært tillegg med i det omregnede grunnlaget. Denne gruppen gifte og samboende har ikke hatt noen redusert grunnpensjon, og er derfor ikke omfattet av forslaget.

Personer som hadde lav eller ingen tilleggspensjon er økonomisk sikret ved minsteytelse, jf. folketrygdloven § 12-13. Dersom opptjent uføretrygd utgjør et lavere beløp enn minste årlige ytelse, justert for uføregrad og trygdetid, skal uføretrygden tilsvare minstesatsene. Er vedkommende gift eller samboende er satsen 2,28 G (ordinær sats). For andre er minstesatsen 2,48 G (høy sats). For at også gifte og samboende uføretrygdede som hadde en redusert grunnpensjon, men som har uføretrygd etter minstesatsen på 2,28 G skal bli inkludert i den tilsiktede utjevningen tilsvarende for andre som mottar omregnet uføretrygd, foreslår departementet at det lovfestes en egen minstesats for disse. Denne minstesatsen foreslås satt til 2,33 G, dvs. en økning på 0,05 ganger grunnbeløpet. Minstesatsen skal også gjelde for tidligere enslige uførepensjonister der-

som de senere blir gift eller samboer. Personer som per 31. desember 2014 hadde garantert tilleggspensjon som ung ufør fikk omregnet uførepensjonen inkludert fordelene. Det er dermed ikke behov for å innføre en egen minstesats for denne gruppen.

Endringene skal kun gjelde for personer som hadde rett til uførepensjon per 31. desember 2014 og som mottar en uføretrygd som er en omregnet uførepensjon. Dersom personen hadde rett til uførepensjon per 31. desember 2014 og så får opphør i uføretrygden, for deretter å på nytt få innvilget uføretrygd vil vedkommende ikke få økningen. Det samme vil gjelde for personer som ved fastsettelse av nytt uføretidspunkt (se § 12-10 fjerde ledd andre punktum) har fått en uføretrygd før 1. september 2016 fullt ut beregnet etter de ordinære bestemmelsene i folketrygdloven kapittel 12.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 12-13 andre ledd og del X ikrafttredelse og overgangsbestemmelse nr. 5.

2.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om økt grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister får betydning for om lag 650 000 pensjonister, fordelt på ca. 500 000 alderspensjonister, ca. 140 000 uføretrygdede og ca. 15 000 andre, hovedsakelig mottakere av statlig og kommunal avtalefestet pensjon.

Departementet legger til grunn at forslaget trer i kraft 1. september 2016. Forslaget omfatter omregning av et betydelig antall saker som er under utbetaling ved ikrafttredelsen. Arbeids- og velferdsdirektoratet har derfor påpekt at enkelte grupper vil kunne bli forsinket omregnet, med etterbetaling fra 1. september 2016.

Effekten av økningen i grunnpensjonen for den enkelte alderspensjonist avhenger av uttakstidspunktet, både når det gjelder levealdersjustering og regulering av pensjon under utbetaling. Mindre enn full trygdetid vil også påvirke effekten. For uføre vil effekten avhenge av uføregrad og trygdetid. Hensyntatt disse forholdene antas endringen for dem som har alderspensjon eller uføretrygd per 31. august 2016 i gjennomsnitt å utgjøre om lag kr 4 000 per år. For en som tar ut alderspensjon 1. september 2016 eller senere, og som har stått så lenge i arbeid at effekten av levealdersjusteringen er motvirket, vil endringen innebære om lag 4 600 kroner i årlig økt grunnpensjon. Hvis ytterligere utsatt pensjonsuttak, vil effekten kunne bli høyere enn dette.

Effekten for den enkeltes ytelser vil påvirkes av om personen mottar inntektsavhengige ytelser, herunder barnetillegg og bostøtte, og vil også påvirke hva den enkelte for eksempel må betale ved opphold i sykehjem (vederlagstrekk). For øvrig vil flere få pensjon på nivå med sitt minste pensjonsnivå, i og med at satsene for minste pensjonsnivå øker. Det vil blant annet ha betydning for retten til fritak for egenandel for legemidler mv.

Tiltaket medfører merutgifter til alderspensjon på om lag 710 mill. kr i 2016. For uføre påløper utgifter på om lag 174 mill. kr, for pensjon til

gjenlevende ektefeller påløper om lag 0,8 mill. kr, til supplerende stønad til personer med kort botid i Norge påløper utgifter på om lag 1,2 mill., utgifter til statlig avtalefestet pensjon utgjør om lag 6 mill., mens tiltaket medfører utgifter på omlag 15 mill. til kommunal avtalefestet pensjon.

Totalt vil tiltaket medføre merutgifter på om lag 907 mill. kroner i 2016. For 2017 vil det påløpe merutgifter på om lag 2,7 mrd. kroner.

En så vidt omfattende endring medfører også administrative utfordringer og kostnader for Arbeids- og velferdsetaten.

3 Barnetillegg for mottakere av uføretrygd

3.1 Innledning og bakgrunn

Departementet foreslår endringer i folketrygdloven §§ 12-15 og 12-16. Folketrygdloven § 12-15 er vedtatt endret fra 1. januar 2016, jf. lov 19. desember 2014 nr. 74 om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (heretter kalt endringsloven). Dette var en oppfølging av Stortingets vedtak om innføring av et øvre tak på summen av uføretrygd og barnetillegg. Departementet ser behov for enkelte presiseringer i lovteksten for at endringen skal kunne implementeres på en god måte. I det videre omtales folketrygdloven § 12-15 slik den ville lyde etter ikrafttredelse av endringsloven.

Ved uførereformen ble ordningen med behovsprøvd barnetillegg til uførepensjon videreført i ny uføretrygd med virkning fra 1. januar 2015. Etter folketrygdloven §§ 12-15 og 12-16 har mottakere av uføretrygd som forsørger barn under 18 år rett til et behovsprøvd barnetillegg. Barnetillegget utgjør 40 prosent av grunnbeløpet per år, det vil si 36 027 kroner per 1. mai 2015. Barnetillegget er uavhengig av om uføretrygden er en hel eller gradert ytelse. Tillegget avkortes imidlertid ved redusert trygdetid. Det blir gitt ett barnetillegg for barn vedkommende forsørger. Det ytes ikke barnetillegg hvis barnet har inntekt over ett grunnbeløp. Barnetillegget kan reduseres mot mottakers personinntekt, og dersom barnet/barna bor sammen med begge foreldrene skal begge inntekt regnes med, men med fradrag i enkelte type inntekter. Barnetillegget reduseres med 50 prosent av inntekt over et fribeløp på 4,6 ganger grunnbeløpet for ett felles barn og 3,1 ganger grunnbeløpet for ett barn som bor sammen med en av foreldrene. Fribelet økes deretter med 0,4 ganger grunnbeløpet per barn utover dette.

Departementet foreslo i Prop. 14 L (2014–2015) at det behovsprøvde barnetillegget skulle erstattes med et standardisert barnetillegg tilsvarende nivået på barnetillegg som mottakere av arbeidsavklaringspenger fikk. Forslaget var en oppfølging av regjeringens forslag til Statsbudsjett i Prop. 1 S (2014–2015). I budsjettavtalen inngått mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble det imidlertid enighet om at ordningen

med behovsprøvd barnetillegg skulle videreføres i ny uføretrygd.

I Innst. 81 L (2014–2015) fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover ble det i stedet foreslått å innføre et tak på summen av uføretrygd og barnetillegg. Total brutto utbetaling skal etter endringen ikke kunne utgjøre mer en 95 prosent av inntekt før uførhet. Bakgrunnen for forslaget var at enkelte som mottar uføretrygd med barnetillegg får en samlet ytelse som kan være høyere enn hva personen hadde i inntekt før uførhet. Flertallet i Arbeids- og sosialkomiteen understreket at for å sikre legitimitet til trygdesystemet skal en person ikke komme bedre ut på trygd enn lønnsinntekten personen hadde før uførhet. Flertallet uttalte videre at omleggingen styrker arbeidslinjen, men samtidig sikrer et sterkt sosialt sikkerhetsnett for dem som faller permanent utenfor arbeidslivet. Det ble foreslått en tre års overgangsperiode for personer som allerede har rett til barnetillegg når endringen trer i kraft. Departementet gir i forskrift nærmere bestemmelser for overgangsordningen. Forslaget ble vedtatt av Stortinget med virkning fra 1. januar 2016.

Departementet ser at det er nødvendig med enkelte presiseringer i forbindelse med gjennomføring av de nye reglene. Det er også foreslått en avklaring av hva som menes med uføretrygd i folketrygdloven § 12-15 når mottaker har gradert ytelse eller gjenlevendetillegg. Det foreslås i tillegg én endring av mer materiell karakter i folketrygdloven § 12-16. Departementet foreslår at ytelser fra utlandet som trer i stedet for arbeidsinntekt på samme måte som ytelser av samme art i Norge skal kunne medføre reduksjon av barnetillegget.

3.2 Departementets vurdering og forslag

3.2.1 Øvre tak på summen av uføretrygd og barnetillegg

Personer som mottar uføretrygd med barnetillegg vil i noen tilfeller kunne få en høyere ytelse enn det

personen hadde i inntekt før uførhet. Ordningen med behovsprøvd tillegg vil i slike tilfeller gi dårlig motivasjon for å være i eller komme tilbake til arbeid. Stortinget vedtok i desember 2014 å innføre et øvre tak på summen av uføretrygd og barnetillegg fra 1. januar 2016, jf. folketrygdloven § 12-15 nytt tredje ledd. Departementet gir forskrift med overgangsregler for mottakere av uføretrygd med rett til barnetillegg per 31. desember 2015.

Det er ikke presisert i ordlyden hva som menes med «uføretrygd». Ordlyden kan isolert sett tilsi at for personer som mottar gradert uføretrygd er grunnlaget for reduksjon den graderte ytelse. Inntekt før uførhet er imidlertid satt ut fra personens normale årsinntekt i full stilling. Dette innebærer at for disse personene vil den graderte uføretrygden tillagt barnetillegg sjeldent bli høyere enn 95 prosent av inntekt før uførhet. Det er ikke meningen at bare uføretrygdede med 100 prosent ytelse skal være omfattet av det øvre taket. Ved å presisere at det skal benyttes uføretrygd tilsvarende 100 prosent uføregrad vil dette komme klart fram. Departementet foreslår at bestemmelsen endres slik at det er uføretrygd tilsvarende 100 prosent uføregrad som skal benyttes ved vurderingen av om summen av uføretrygd og barnetillegg overstiger taket. Dette er tilsvarende det som gjelder ved reduksjon av uføretrygd mot inntekt. Også her settes reduksjonssatsen ut fra forholdet mellom uføretrygd ved 100 prosent uføretrygd og inntekt før uførhet.

Uføretrygdede som også fyller vilkårene for rett til pensjon til gjenlevende ektefelle, har rett til et gjenlevendetillegg til uføretrygden. Dette tillegget må anses å være en del av vedkommendes uføreytelse ved vurderingen av om summen av uføretrygd og barnetillegg overstiger taket. Departementet foreslår at det derfor samtidig presiseres i loven at uføretrygd her er ment å omfatte gjenlevendetillegg både etter folketrygdloven § 12-18 og forskrift om omregning av uførepensjon til uføretrygd § 7.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 12-15.

3.2.2 Lovtekniske justeringer og presiseringer barnetillegg

Barnetilleggets størrelse er uavhengig av hvilken uføregrad den som mottar uføretrygd har. En person som mottar gradert uføretrygd med barnetillegg vil ikke få avkortet tillegget og har rett til tilsvarende barnetillegg som vedkommende med 100 prosent uføregrad. Vedkommende vil normalt ha inntekt fra en deltidsstilling som kan medføre

reduksjon av tillegget etter reglene i folketrygdloven § 12-16. De andre reglene om fastsetting av barnetillegg står i folketrygdloven § 12-15 andre ledd. Det vil være hensiktsmessig å samle reglene for fastsettelse av barnetillegg i en bestemmelse før det foretas justering for taket på summen av uføretrygd og barnetillegg. Departementet foreslår en endring i § 12-15 ved at bestemmelsen om barnetilleggets størrelse ved gradert uføregrad i tredje ledd flyttes til andre ledd.

Det innvilges ett barnetillegg til personen som mottar uføretrygd, men tillegget kan være for flere barn. Dersom det gis barnetillegg for to barn, vil fullt tillegg tilsvare 80 prosent av grunnbeløpet. Endringsloven del V § 12-15 tredje ledd tredje punktum inneholder regel om at reduksjon i barnetillegget skal fordeles likt på tilleggene. Hensikten med bestemmelsen var å presisere at personer som forsørger flere felles barn, hvor begge har krav på barnetillegg, ikke kan dele tilleggene for å omgå reglen om øvre tak på summen av uføretrygd og barnetillegg. Det er imidlertid ikke behov for å ha en bestemmelse om fordeling av reduksjon på tilleggene da det innvilges kun ett barnetillegg selv om tillegget er for flere barn. Unntaksvis kan en person som mottar uføretrygd innvilges flere barnetillegg fordi de har rett til tillegg for både særkullsbarn (barn som bor sammen med én av foreldrene) og fellesbarn (barn som bor sammen med begge foreldrene). I disse sakene anser departementet at det er klart at barnetilleggene skal fordeles likt etter reduksjon og at det ikke er behov for en presisering i loven. Departementet foreslår derfor at nåværende tredje ledd tredje punktum i endringsloven del V § 12-15 likevel ikke tas inn folketrygdloven § 12-15.

Ved innføring av øvre tak på summen av uføretrygd og barnetillegg fra 1. januar 2016 er det behov for at departementet får hjemmel til å gi nærmere regler om gjennomføring. I någjeldende folketrygdlov § 12-15 fjerde ledd har allerede departementet hjemmel til å fastsette nærmere regler om gjennomføring av bestemmelsen om utbetaling av barnetillegg når barnet blir forsørget av flere som mottar uføretrygd eller alderspensjon. Departementet foreslår at forskrifts-adgang for regler om anvendelse av de aktuelle bestemmelsene hjemles ett sted i paragrafen. Det foreslås derfor at § 12-15 fjerde ledd annet punktum fjernes og at forskrifts-adgang hjemles i nytt sjette ledd.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 12-15.

3.2.3 Reduksjon av barnetillegg ved inntekt

Barnetillegg er en behovsprøvd ordning som skal reduseres mot inntekt. Reglene for hvilke inntekter som kan medføre reduksjon i tillegget er videreført ved uførereformen. Departementet uttalte i merknaden til § 12-16 i lovforslaget i Prop. 130 L (2010–2011) at andre ledd er en videreføring av folketrygdloven § 3-26 tredje ledd. Bestemmelsen ble imidlertid vesentlig forkortet ved å sammenstille innholdet. Utformingen av lovteksten innebar samtidig endringer i regelverket. Departementet foreslo i Prop. 66 L (2013–2014) å endre bestemmelsen slik at reglene i folketrygdloven § 3-26 tredje ledd ble videreført. Barnetillegg kan bli redusert ved inntekt i Norge som er personinntekt i skatteloven § 12-2. Dette er arbeidsinntekt og ytelser som trer i stedet for arbeid, overgangsstønad fra folketrygden, pensjonsytelser inkludert forsørgingstillegg fra norsk offentlig eller privat pensjonsordning og ytelser fra norsk individuell pensjonsforsikring, livrente, gavepensjon o.l. Ytelser fra utlandet som trer i stedet for arbeidsinntekt skal i dag ikke føre til reduksjon. Dette kan for eksempel være ytelser som tilsvare folketrygdens sykepenger og dagpenger. Barnetillegget er et behovsprøvd tillegg som er uavhengig av opptjening (men med reduksjon for trygdetid) for å ivareta barnefamilier med lav økonomisk evne. Departementet mener derfor at ytelser fra utlandet bør medføre reduksjon i tillegget på samme måte som inntekt og ytelser i Norge. Mottaker av uføretrygd med forsørgeransvar for barn vil med den foreslåtte endring behandles likt uavhengig av hvilket land inntekten kommer fra. Det er rimelig å likestille inntekter og inntektssikringsordninger i Norge og utlandet, og det vil videre medføre en forenkling av regelverket. Ytelser fra utlandet som tilsvare det behovsprøvede barnetillegg skal fortsatt være unntatt, siden slike ytelser allerede er redusert av utenlandsk myndighet mot inntekter mv. Departementet foreslår at ytelser fra utlandet som trer i stedet for arbeidsinntekt av samme art som personinntekt etter skatteloven skal omfattes av inntekt som kan medføre reduksjon av barnetillegg.

Hensikten med endringen er å sikre at barnetillegg er forbeholdt familier med lav inntekt. Departementet foreslår videre at det presiseres at inntekter fra utlandet som ikke skattlegges som personskatt i Norge etter skatteloven § 12-2 skal kunne medføre reduksjon.

Ved reduksjon av barnetillegg på grunn av inntekt er det kun inntekt utover fastsatt fribeløp tillegget skal reduseres mot, jf. folketrygdloven § 12-16 første ledd. Reglene om fastsettelse av fribeløp står i folketrygdloven § 12-16 fjerde og femte ledd, men etter gjeldende ordlyd er det kun fribeløp fastsatt etter fjerde ledd som skal benyttes ved fradrag i inntekt utover fribeløpet. Dette har ikke vært meningen. Departementet foreslår derfor at fastsettelsen av fribeløp samles i ett ledd.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 12-16.

3.2.4 Etteroppgjør

Uføretrygdete som mottar barnetillegg skal opplyse om forventet inntekt, og om endringer i inntekt slik at Arbeids- og velferdsetaten kan foreta korrekt beregning av størrelsen på tillegget, se også § 21-3. Når inntekter som skal medføre en reduksjon i barnetillegg for mottaker av uføretrygd endres, kan det medføre at personen har fått utbetalt for lite eller for mye i tillegg. Det er inntekt per kalenderår (1. januar–31. desember) som skal legges til grunn. Dette er tilsvarende som reglene for etteroppgjør knyttet til selve uføretrygden og gjenlevendetillegget. Folketrygdloven § 12-14 fjerde ledd inneholder bestemmelser om etteroppgjør ved endring av uføretrygd på grunn av inntekter. Departementet foreslår at bestemmelsen skal gjelde tilsvarende ved for mye eller for lite utbetalt barnetillegg ved justering av tillegget grunnet inntekt.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 12-16.

3.3 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringene i folketrygdloven §§ 12-15 og 12-16 foreslås å tre i kraft 1. januar 2016. Se for øvrig merknaden til endringen i folketrygdloven § 12-15 om forholdet mellom endringene i samme bestemmelse gjennom lov 19. desember 2014 nr. 74 del V.

Forslaget om at ytelser fra utlandet som erstattet arbeidsinntekt tas med ved reduksjon av barnetillegg på lik linje med norske ytelser, vil kunne medføre en mindreutgift for folketrygden. De øvrige endringene vil ikke ha økonomiske konsekvenser. For Arbeids- og velferdsetaten vil endringene medføre et noe enklere regelverk.

4 Endringer i reglene om dagpenger under arbeidsløshet

4.1 Økning av varigheten på forlenget ventetid og tidsbegrenset bortfall av dagpenger under arbeidsløshet ved selvforskyldt ledighet

4.1.1 Innledning

For å ha rett til dagpenger under arbeidsløshet stilles det blant annet krav om å være reell arbeidssøker. Det innebærer at man må være aktiv arbeidssøker, arbeidsfør og villig og i stand til å ta ethvert arbeid, på heltid eller deltid, hvor som helst i landet. For å underbygge dette kravet kan det illegges sanksjoner i form av forlenget ventetid før dagpenger kommer til utbetaling og tidsbegrenset bortfall av dagpenger, dersom arbeidsløse selv er skyld i ledigheten. Det er rimelig at de som selv kan lastes for at de er blitt arbeidsløse eller for at de forblir uten arbeid, selv bærer en stor del av den økonomiske byrden ved å være uten arbeidsinntekt. For å ytterligere understreke ansvaret for egen arbeidsløshet, foreslår departementet å skjerpe sanksjonene, ved å øke varigheten på forlenget ventetid og tidsbegrenset bortfall, fra åtte til tolv uker ved første gangs sanksjon og fra tolv uker til seks måneder når et sanksjonsbetingende forhold har inntruffet to eller flere ganger innenfor en tolv måneders periode.

4.1.2 Gjeldende rett

Etter folketrygdloven § 4-10, kan det vedtas *forlenget ventetid* på åtte uker dersom søker selv har sagt opp eller sluttet i arbeidet uten rimelig grunn, er avskjediget eller oppsagt på grunn av forhold han eller hun kan bebreides for eller uten rimelig grunn har nektet å motta tilbud om arbeid jf. § 4-20 første ledd bokstav a til c; det vil si dersom han eller hun er selvforskyldt ledig.

Forlenget ventetid er tolv uker dersom det inntreffer slike forhold som nevnt, to ganger i løpet av en tolv måneders periode, og seks måneder hvis slike forhold inntreffer tre ganger innenfor tolv måneder.

Tilsvarende kan det vedtas *tidsbegrenset bortfall* av dagpenger dersom dagpengemottaker uten rimelig grunn nekte å ta imot tilbud om jobb, jf. folketrygdloven § 4-20 første ledd bokstav a til c, eller nekte å motta tilbud om arbeidsmarkedstiltak, jf. § 4-20 første ledd bokstav d. Bortfallsperioden er åtte uker første gang slikt forhold inntreffer, og deretter henholdsvis tolv uker og seks måneder, dersom man enten nekte å ta arbeid eller tiltak, jf. § 4-20 første ledd bokstav a til d eller er selvforskyldt ledig jf. § 4-10 første ledd, innenfor en periode på tolv måneder.

De samme forholdene som gir grunnlag for forlenget ventetid etter § 4-10, gir altså også grunnlag for tidsbegrenset bortfall etter § 4-20. Når forhold som gir grunnlag for sanksjon etter § 4-10 og § 4-20 inntreffer flere ganger innenfor en periode på tolv måneder, øker ventetiden eller bortfallsperioden. Bakgrunnen for dette er nettopp gjentakelsen av likeartede sanksjonsbetingende forhold.

Vedtak om forlenget ventetid eller tidsbegrenset bortfall kan bare fastsettes for forhold som ligger mindre enn seks måneder tilbake i tid. Ved gjentakelser kan økt varighet bare gis når det tidligere er fattet vedtak om forlenget ventetid eller tidsbegrenset bortfall.

Det kan også vedtas tidsbegrenset bortfall når en arbeidssøker med dagpenger uten rimelig grunn lar være å møte etter innkalling til Arbeids- og velferdsetaten. Bortfallsperioden er da fire uker første gang, og økes deretter på samme måte som ellers, til henholdsvis åtte og tolv uker.

Bestemmelsene om forlenget ventetid og tidsbegrenset bortfall understøtter dels det helt grunnleggende vilkåret i dagpengeordningen om å være reell arbeidssøker, dvs. aktivt arbeidssøkende, villig og i stand til å ta ethvert arbeid, hvor som helst i landet, på hel- eller deltid. Dels har sanksjonsreglene som formål å gi insentiver til å forbli i arbeid – altså hindre folk i å slutte i arbeid uten rimelig grunn – og dels skal de hindre at dagpengene finansierer den enkeltes tilpasninger på arbeidsmarkedet.

4.1.3 Bakgrunnen for forslaget om økt forlenget ventetid og tidsbegrenset bortfall

Det stilles i dag ikke krav om uforskyldt ledighet for å få rett til dagpenger. Det vil si at personer som frivillig har sagt opp eller på annen måte selv er skyld i at arbeidsforholdet er avsluttet, i utgangspunktet kan få dagpenger. På den annen side stilles det krav om at dagpengemottakere skal være reelle arbeidssøkere, og dagpengemottakere som uten rimelig grunn takker nei til tilbud om arbeid, kan få vedtak om tidsbegrenset bortfall. Dette innebærer at det innenfor gjeldende regelverk er mulig å hindre at personer som reelt sett ikke ønsker å jobbe, får dagpenger. Likevel kan det på prinsipielt grunnlag stilles spørsmål ved om det i det hele tatt bør innvilges dagpenger til personer som selv har valgt å avslutte et arbeidsforhold eller på annen måte er selvforskyldt ledig, fordi de da selv bør bære risikoen for å være uten inntekt.

Retten til dagpenger forutsetter ingen vurdering fra en uavhengig tredjeperson. Det vil si at skillet mellom selvforskyldt og ikke selvforskyldt ledighet kan påvirkes av den enkelte i samarbeid med arbeidsgiver. Å stille krav om uforskyldt ledighet som *inngangsvilkår* for rett til dagpenger, kan derfor slå svært ulikt ut og virke urimelig.

Et alternativ til å avskjære retten til dagpenger for selvforskyldt ledige helt, er å forlenge ventetiden før dagpenger utbetales ved selvforskyldt ledighet, slik at en større del av risikoen knyttet til oppsigelse av egen jobb da overføres fra staten til den ledige selv. Det er rimelig at de som selv velger å bli eller forbli ledige, også bærer en betydelig del av den økonomiske risikoen ved å være uten arbeid. I tillegg øker insentivene til å forbli i et arbeidsforhold og til overgang til ny jobb.

Det vil imidlertid på samme måte som dersom selvforskyldt ledighet helt skulle avskjære fra rett til dagpenger, være tilpasningsmuligheter ved at arbeidstaker og arbeidsgiver blir enige om at vedkommende sies opp fremfor at vedkommende sier opp selv. Men når den selvforskyldte ledigheten kun fører til at dagpengeretten blir redusert, og ikke helt avskåret, må dette tillegges noe mindre vekt.

Det er ikke rimelig at personer som har tjent opp rett til dagpenger over lang tid, skal forventes å gå lenge uten inntekt. Men om man selv er skyld i ledigheten, må dette være en del av den risikoen som det er rimelig at den ledige selv bærer det økonomiske ansvaret for.

Innstramminger i tilgangen til dagpenger kan til en viss grad øke risikoen for tilstrømming til andre økonomiske ytelser, som sosialhjelp eller helserelaterte ytelser. Med utgangspunkt i dagpengeordningens funksjon som forsikringssystem, bør ikke personer som selv er skyld i at de er uten arbeid, få like mye dagpenger som uforskyldt ledige. I dette perspektivet er en eventuell overvelting til andre ytelser for en periode en konsekvens som bør aksepteres.

4.1.4 Departementets vurdering og forslag

Som det fremgår ovenfor, er det etter gjeldende rett nær sammenheng mellom reglene om forlenget ventetid og reglene om tidsbegrenset bortfall, og slik har det tradisjonelt vært. Det er i hovedsak de samme forholdene som gir grunnlag for ileggelse av sanksjon, og sanksjonen blir strengere ved økende antall tilfeller av sanksjonsbetingende forhold. Konsekvensen ved å bare øke forlenget ventetid etter folketrygdloven § 4-10 (annet ledd) fra åtte til tolv uker, uten å samtidig gjøre noen andre endringer, kan være at samme type forhold kan gi ulik varighet av sanksjon.

Det er ikke rimelig at samme forhold medfører ulik sanksjon. Det kan tenkes flere ulike løsninger på dette.

En løsning er at man ikke lenger ser de to ulike sanksjonene i sammenheng, slik at forhold som har utløst vedtak om forlenget ventetid innenfor en periode på tolv måneder, ikke får betydning for varigheten på et senere vedtak om tidsbegrenset bortfall og omvendt. Dette vil innebære et brudd med det gjeldende systemet i regelverket. Innvendinger mot denne løsningen er at sammenhengen i regelverket blir dårligere og at likeartede handlinger kan medføre ulike sanksjoner.

En annen løsning er å opprettholde denne sammenhengen. Hensynet om at like forhold bør gi lik sanksjon taler for dette, og tilsier samtidig at perioden for tidsbegrenset bortfall økes tilsvarende som ved forlenget ventetid.

Ved å øke førstegangssanksjonen fra åtte til tolv uker, blir den lik den varigheten som i dag gjelder når forholdet inntreffer for annen gang. Etter gjeldende rett, økes ventetiden eller tidsbegrenset bortfall til seks måneder (26 uker) tredje gang et sanksjonsbetingende forhold inntreffer i løpet av tolv måneder. Forskjellen mellom tolv uker og seks måneder er relativt stor, og seks måneder utgjør en stor andel av dagpengeperioden; halve den korte dagpengeperioden (52 uker), og $\frac{1}{4}$ av den lange (104 uker). En for streng sanksjon kan føre til at saksbehandlere vil vegre seg

mot å vedta forlenget ventetid eller tidsbegrenset bortfall. Det stiller igjen krav til vurderingen av om den ledige er selvforskyldt ledig eller ikke. Dette taler for å opprettholde et system med en mer gradvis økende varighet.

Legger man derimot vekt på at de som uten rimelig grunn slutter å arbeide eller vegrer seg mot å ta tilbudt arbeid eller tiltak, i større grad bør ta den økonomiske risikoen med dette, bør varigheten være seks måneders ventetid eller bortfall ved annen gangs sanksjonsvedtak. Også hensynet til forenkling og til administrative konsekvenser taler for en slik løsning.

På bakgrunn av dette foreslås bestemmelsene om forlenget ventetid og tidsbegrenset bortfall endret slik at det første gang et sanksjonsbetingende forhold inntreffer, kan ilegges tolv uker forlenget ventetid eller bortfall, og seks måneder når et forhold inntreffer to eller flere ganger innenfor en tolv måneders periode. Vilkåret om at det sanksjonsbetingende forholdet må ha inntruffet i løpet av de siste seks månedene, jf. folketrygdloven § 4-10 tredje ledd og § 4-20 sjette ledd, foreslås ikke endret.

Den mildere sanksjonsbestemmelsen som gjelder manglende fremmøte etter innkalling til Arbeids- og velferdsetaten, jf. folketrygdloven § 4-20 fjerde ledd, foreslås heller ikke endret.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 4-10 og § 4-20.

4.1.5 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringene skal tre i kraft 1. januar 2016, og gjøres gjeldende for alle dagpengemottakere med sanksjonsbetingende forhold som inntreffer etter ikrafttredelsen. Dette innebærer at dagpengemottakere som før 1. januar 2016, har et førstegangsvedtak om åtte uker forlenget ventetid eller tidsbegrenset bortfall, vil få annengangsvedtak på seks måneder, gitt at vilkårene for å ilegge sanksjoner ellers er til stede.

Forslaget gir en reduksjon i dagpengeutbetalingene på anslagsvis 236 mill. kroner i 2016.

4.2 Dagpenger under ferie for langtidsledige

4.2.1 Innledning – gjeldende rett

Tidligere ble det gitt ferietillegg på 9,5 prosent av utbetalte dagpenger foregående år, til dagpengemottakere som hadde mottatt dagpenger i mer

enn åtte uker. Ordningen med ferietillegg ble avviklet 1. januar 2015. I forbindelse med stortingsbehandlingen av statsbudsjettet for 2015, ble det 1. desember 2014 fattet følgende anmodningsvedtak (nr. 46):

«Stortinget ber regjeringen om å ivareta de langtidsledige i forbindelse med endringer i dagpengeordningen og gjøre nødvendige tilpasninger i regelverket eller kompensasjonsgraden, og komme tilbake til Stortinget med forslag til løsninger som ivaretar denne gruppen.»

På bakgrunn av dette foreslås det at personer som har mottatt dagpenger i mer enn 52 uker, skal kunne ta ferie inntil fire uker uten at dette medfører trekk i dagpengeutbetalingene. De fire ukene kan tas samlet eller som enkeltdager.

Etter gjeldende regler skal dagpengemottakere melde fra om feriefravær. I henhold til folketrygdloven § 4-5 regnes ikke dagpengemottakere som reelle arbeidssøkere når de tar ferie. Tar man ferie fra den aktive arbeidssøkingen, skal dagpengene dermed avkortes (graderes) i tilsvarende antall dager som man har hatt feriefravær. Det tidligere ferietillegget kompenserte i noen grad for denne avkortningen. Avviklingen av ferietillegget innebærer at de som ville fått ferietillegg etter den tidligere ordningen, nå får mindre utbetalt i dagpenger.

4.2.2 Departementets vurdering og forslag

Forslaget går ut på at dagpengemottakere som har mottatt dagpenger i mer enn 52 uker, skal kunne ta ferie med dagpenger ved at dagpengemottakere melder fra om feriefra været sitt på meldingene.

Dette innebærer at dagpengemottakere i denne perioden unntas fra kravet om å være reell arbeidssøker, dvs. fritas midlertidig fra kravet om å aktivt søke arbeid og være tilgjengelig for ethvert jobbtillbud.

Det presiseres at det maksimale antallet uker med dagpenger (104 uker) er uendret med dette forslaget. Forslaget gir de som tar ferie, ordinær dagpengeutbetaling i ferien, med den konsekvens at dagpengeperioden avsluttes et tilsvarende antall uker tidligere. Likviditeten i ferien blir dermed bedre. De som går ut hele dagpengeperioden på 104 uker vil samlet sett ikke få utbetalt mer enn etter gjeldende regler.

Svært mange dagpengemottakere opprettholder i dag en viss arbeidssøkeraktivitet i ferietiden,

dvs. følger med på jobbmarkedet, søker jobber og er fullt tilgjengelig på telefon og e-post. Antakelig er dette noe av grunnen til at svært få oppgir til Arbeids- og velferdsetaten at de tar ferie.

Unntak gjelder de som reiser utenlands i ferien, uten å melde fra (i dag). For disse vil forslaget trolig i større grad få virkning. Disse vil i dag ikke ha rett til dagpenger i feriefraværet fordi de oppholder seg utenlands. Et fritak fra plikten til å være reell arbeidssøker i forbindelse med feriefravær, vil også føre til at det er vanskelig å begrunne kravet om opphold i Norge, som er hovedregelen etter gjeldende rett. Dermed må det også gjøres unntak fra oppholdskravet i den foreslåtte fritaksperioden. Dette innebærer at flere vil kunne få rett til å ta med seg norske dagpenger til utlandet i ferien. Dette taler for at perioden ikke bør være for lang. Samtidig bør perioden heller ikke være for kort. Perioden bør være så lang at dagpengemottakeren kan ta en normal ferie sammen med familien sin, uten å bli trukket i dagpenger. Fire uker anses da som en hensiktsmessig og rimelig periode.

I dag tar mange ferie uten å melde fra om dette. Det nye forslaget vil føre til at man nå vil melde fra og beholde dagpengene i ferien. Forslaget har en reell signaleffekt, men må antas å ha begrenset betydning for økonomien til den enkelte.

Endringen vil innebære et unntak fra hovedregelen om at dagpengemottakere må oppholde seg i Norge. Departementet vil med hjemmel i

folketrygdloven § 4-2 regulere dette unntaket uttrykkelig i forskrift.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 4-5.

4.2.3 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringen trer i kraft 1. januar 2016.

Utbetaling av dagpenger i ferien fører til at man forbruker av dagpengeperioden også i ferien, dvs. at den maksimale dagpengeperioden vil bli avsluttet tilsvarende tidligere. Personer som går ut full dagpengeperiode vil ikke få utbetalt mer, utbetalingene skjer bare tidligere i dagpengeperioden, i ferien.

For arbeidssøkere som avslutter dagpengeperioden før alle 104 ukene er brukt, for eksempel fordi de får arbeid, vil endringen innebære at de får mer utbetalt enn etter gjeldende regler, gitt at de i dag oppgir at de tar ferie.

Forslaget vil kunne omfatte dagpengemottakere som tar ferie i utlandet. Det er ikke mulig å anslå hvor mange dette eventuelt gjelder, da det på meldekortet ikke oppgis om feriefraværet skyldes ferie i utlandet eller ikke. Uansett må det antas å gjelde et beskjedent antall.

Samlet sett antas de økonomiske konsekvensene av forslaget å være marginale og påvirker ikke dagpengeanslaget.

Det legges til grunn at de administrative kostnadene er ubetydelige.

5 Lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg – unnta eldre personer som er kommet til Norge på grunnlag av familiegjenforening med barn/slektninger bosatt her mv.

5.1 Bakgrunn og gjeldende rett

Lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg trådte i kraft 1. januar 2006.

Formålet med ordningen er å garantere en minsteinntekt for personer som ikke har tilstrekkelig pensjon, fordi de har mindre enn 40 års botid, og heller ikke har andre økonomiske midler til å forsørge seg med. Stønadene er ment å erstatte behovet for varig økonomisk stønad til livsopphold for denne gruppen. For å ha krav på supplerende stønad må man ha fylt 67 år og være bosatt i Norge. Ordningen sikrer denne gruppen eldre en samlet inntekt på linje med minste pensjonsnivå i folketrygden, uten hensyn til botid i Norge og opptjening her. Ved utgangen av 2006 var det i alt 2 401 mottakere av supplerende stønad. Antallet hadde økt til 3 199 per 30. juni 2015.

5.2 Departementets vurdering og forslag

5.2.1 Innledning

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår å unnta eldre personer som er kommet til Norge ved familiegjenforening med barn/slektninger som er bosatt her, fra ordningen med supplerende stønad. Når familiegjenforening for en eldre forelder/slektning innvilges første gang, stilles det krav til referansepersonens eller garantistens inntekt. Forslaget skal bidra til at referansepersonens eller garantistens forsikring om å påta seg underhold av søkeren får større realitet.

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår også å likestille mottakere av supplerende stønad som deler boutgiftene med andre voksne i bofelleskap, med ektefeller, registrerte partnere og andre som lever i ekteskapslignende forhold med personer over 67 år. Avgjørende for nivået på stønaden bør være om man har noen å dele boutgif-

tene med, og ikke om forholdet til andre i husholdningen er ekteskapslignende.

Ingen av endringene påvirker retten vedkommende har til økonomisk stønad (sosialhjelp).

Endringene er innarbeidet i budsjettforslaget for 2016.

5.2.2 Unnta personer over 67 år fra ordningen med supplerende stønad dersom de er kommet til Norge ved familiegjenforening med barn/slektninger som er bosatt her

Supplerende stønad er ment å være en minimumsløsning for de som ikke har andre midler å forsørge seg med. Full supplerende stønad følger i hovedsak de samme nivåene som minste pensjonsnivå i folketrygden. Full supplerende stønad for enslige stønadsmottakere og stønadsmottakere med ektefelle eller samboer under 67 år, tilsvarer minste pensjonsnivå med høy sats, som fra 1. mai 2015 utgjør 175 739 kroner. For mottakere som er gift eller samboende med person som også er over 67 år, er full stønad lik minste pensjonsnivå med ordinær sats, dvs. 162 566 kroner, eventuelt til hver av dem.

En del personer kommer til Norge sent i livet fordi deres barn eller barnebarn bor her, og de søker om familiegjenforening med disse. Unntaksvis innvilges familiegjenforening også til onkler eller tanter. Mange av disse eldre kommer fra land uten sosiale sikringssystemer. Familiemedlemmer i oppstigende linje, onkel eller tante til referansepersonen eller garantisten, som har fått oppholdstillatelse ved familiegjenforening, kan etter dagens regler få supplerende stønad så snart de har fått permanent oppholdstillatelse i Norge. Dette på tross av at deres barn/slektning som referanseperson, eller for eksempel deres svigerbarn som garantist, har oppfylt inntektskravet for familiegjenforening. Det tar som regel tre år før permanent oppholdstillatelse innvilges.

I utlendingsregelverket anvendes begrepene referanseperson (utlendingsloven § 39) og garantist (rundskriv rs-2010-118), om henholdsvis den personen som søkeren ønskes gjenforent med eller etablere et familieliv med, og den personen som stiller økonomisk garanti (tredjemannsgaranti) og framlegger skriftlig erklæring om at vedkommende påtar seg å garantere for underhold av søkeren. Det foreslås å benytte de samme definisjonene i lov om supplerende stønad som i utlendingsregelverket.

Mange av disse eldre innvanderne bor sammen med ett eller flere av sine barn/slektninger over 18 år. I mange tilfeller har de voksne barna/slektningene en ektefelle eller samboer som også bidrar til forsørgelsen av den eldre. Disse personene har etter dagens regelverk rett til supplerende stønad som om de bor alene, fordi forholdet til de andre i husholdningen ikke er ekteskapslignende.

Første gangs oppholdstillatelse på grunnlag av familiegjenforening innvilges som hovedregel med krav til referansepersonens eller garantistens inntekt. I dette ligger en forutsetning om at søkeren (den eldre forelderen/besteforelderen/onkelen/tanten) vil bli forsørget av referansepersonen eller garantisten i Norge. Referansepersonen er familiemedlemmet i Norge, i vårt tilfelle barn/barnebarn/nevø/niese som er bosatt her. Den som står som garantist i denne typen familiegjenforeningstilfeller er som hovedregel en del av referansepersonens hushold, typisk referansepersonens ektefelle. For at referansepersonens/garantistens forsikring om å påta seg underhold av søkeren skal få større realitet, foreslår regjeringen å unnta personer over 67 år fra ordningen med supplerende stønad, dersom den eldre er kommet til Norge ved familiegjenforening med barn/barnebarn/nevø/niese som er bosatt her. Vilkåret er at det i søkerens første oppholdstillatelse er stilt krav til referansepersonens eller garantistens inntekt, jf. utlendingsloven § 58 med tilhørende forskrifter. Regelen i § 3 andre ledd vil gjelde, selv om inntektskravet faller bort i senere vedtak om oppholdstillatelse.

Endringen vil innebære at supplerende stønad i økt grad forbeholdes den gruppen eldre som virkelig har behov for midler til livsopphold. Endringen medfører i større grad at supplerende stønad blir den minste ytelsen den i utgangspunktet var ment å være.

Det vises til lovforslaget § 3 andre og tredje ledd og merknadene til bestemmelsen.

5.2.3 Likestille mottakere av supplerende stønad som deler boutgiftene med andre voksne i bofellesskap, med ektefeller, registrerte partnere og andre som lever i ekteskapslignende forhold til personer over 67 år

Etter dagens regelverk bestemmes nivået på stønaden av om mottaker lever sammen med en annen voksen i ekteskapslignende forhold. Nivåene for full supplerende stønad framgår av punkt 5.2.2.

Avgjørende for nivået på stønaden bør være om man har noen å dele boutgiftene med, og ikke om forholdet til andre i husholdningen er ekteskapslignende. Regjeringen foreslår derfor at mottakere av supplerende stønad som deler boutgiftene med andre voksne i bofellesskap, likestilles med ektefeller, registrerte partnere og andre som lever i ekteskapslignende forhold med personer over 67 år. Forslaget omfatter typisk mottakere som deler bolig med sine voksne barn eller andre voksne slektninger. I tillegg omfattes mottakere som bor sammen med en eller flere andre voksne personer uten at forholdet dem imellom defineres som ekteskapslignende, og hvor de selv dekker utgiftene, slik at de ikke omfattes av lovens § 12 om stans av stønad ved institusjonsopphold.

Denne gruppen mottakere får dermed rett til stønad på minste pensjonsnivå med ordinær sats. Alle disse personene forutsettes å ha lavere boutgifter enn personer som bor alene. Endringen vil medføre at stønaden blir bedre tilpasset de faktiske forhold.

Det vises til lovforslaget § 5 bokstav b og merknadene til bestemmelsen.

5.2.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementets forslag om å unnta personer over 67 år fra ordningen med supplerende stønad dersom de er kommet til Norge ved familiegjenforening med barn/slektninger som er bosatt her, trer i kraft 1. januar 2016. Det foreslås at endringen gjøres gjeldende for stønadsperioder som tar til i 2016 eller senere. Endringen vil medføre at om lag 500 mottakere som i dag mottar supplerende stønad, ikke vil få fornyet stønadsperioden dersom de på nytt søker om stønad i løpet av 2016. Fordi endringen gjøres gjeldende for stønadsperioder som tar til i 2016 eller senere, vil den få full effekt først i 2017.

Det anslås en reduksjon i utgiftene på 40 mill. kroner i innføringsåret 2016 og 86,6 mill. kroner i 2017 (helårseffekt). Anslaget er usikkert.

Når det gjelder forslaget om å likestille mottakere av supplerende stønad som deler boutgiftene med andre voksne i bofellesskap, med ektefeller, registrerte partnere og andre som lever i ekteskapslignende forhold til personer over 67 år, foreligger det ikke sikre opplysninger som gir grunnlag for innsparingsanslag. Ved utgangen av 2013 var 2 145 personer som mottok stønaden, registrert som enslige. Hvis det antas at 20 prosent av disse vil få stønaden redusert, utgjør det om lag

430 personer. Innsparing per person vil utgjøre 13 173 kroner, og helårseffekten av innsparingen ut fra eksemplet blir da om lag 5,5 mill. kroner.

Endringen kan gjøres gjeldende for stønadsperioder som tar til i 2016 eller senere, og vil derfor få full effekt først i 2017. Det anslås en reduksjon i utgiftene på 2,5 mill. kroner i innføringsåret 2016 og 5,5 mill. kroner i 2017 (helårseffekt).

Som nevnt påvirker ikke disse endringene retten til økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven. Det kan påregnes noe økning i kommunenes utgifter til økonomisk stønad.

Del II
Andre lovforslag

6 Andre endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover

6.1 Krav om nedsatt inntektsevne

Det er et krav for rett til uføretrygd at evnen til å utføre inntektsgivende arbeid (inntektsevnen) er varig nedsatt med minst halvparten. For personer som mottar arbeidsavklaringspenger når krav om uføretrygd settes fram, er det tilstrekkelig at inntektsevnen er varig nedsatt med 40 prosent.

Fram til 2015 ble det gitt særregler for rett til uførepensjon for hjemmearbeidende ektefeller. Denne gruppen fikk rett til uførepensjon når evnen til å utføre arbeid i hjemmet (arbeidsevnen) var varig nedsatt med minst 50 prosent. Ved vurderingen av hvor høy uføregraden var, skulle evnen til å utføre arbeid i hjemmet som vedkommende nå hadde, sammenlignes med den tilsvarende evnen vedkommende hadde før sykdommen, skaden eller lytet oppsto. Var det en liten og lettstelt bolig, ble det lagt til grunn at man kunne gjøre mer av hjemmearbeidet, enn hvis huset var stort og kronglete. Dette medførte at to personer med samme type lidelse og samme begrensninger ville få forskjellig resultat på sin uføresøknad alt etter hvor stort og tungvint huset var å holde i stand. Disse særreglene ble opphevet fra 1. januar 2015.

Fra 1. januar 2015 er det dermed kun nedsatt inntektsevne, og ikke nedsatt arbeidsevne, som skal vurderes ved behandling av krav om uføretrygd. Etter folketrygdloven § 12-5 første ledd første punktum er det et vilkår at vedkommende har gjennomgått hensiktsmessig behandling for å bedre arbeidsevnen. Av andre punktum framgår det at uføretrygden bare kan gis dersom behandling og tiltak er forsøk uten at inntektsevnen er bedret. Begrepene inntektsevne og arbeidsevne er benyttet om hverandre, uten at det menes forskjellige ting. Departementet forslår at begrepet arbeidsevne i § 12-5 første ledd første punktum erstattes av inntektsevne.

I folketrygdloven § 12-6 reguleres kravet til årsakssammenheng mellom sykdom, skade eller lyte og den nedsatte inntektsevne. I bestemmel-

sens siste ledd henger begrepet arbeidsevne igjen. Departementet forslår at begrepet «arbeidsevne» tas ut av § 12-6 tredje ledd.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 12-5 første ledd første punktum og § 12-6 tredje ledd.

6.2 Fastsetting av inntekt før og etter uførhet – folketrygdloven §§ 12-9 og 12-14

I folketrygdloven § 12-9 er det gitt bestemmelser om hvordan inntekt før og etter uførhet skal fastsettes. Disse to størrelsene har betydning for retten til uføretrygd og fastsettingen av uføregrad. Videre er inntekt før uførhet bestemmende for satsen som uføretrygden skal reduseres med ved inntekt over inntektsgrensen.

I § 12-9 andre ledd bokstav a mangler det en parentes slutt. Departementet foreslår at den settes inn.

Folketrygdloven § 12-14 gir bestemmelser om reduksjon av uføretrygd på grunn av inntekt. Dersom den uføretrygdede har inntekt over den inntektsgrensen som er fastsatt etter § 12-14 første ledd, skal uføretrygden reduseres. Reduksjonen beregnes ved at den overskytende inntekten multiplisert med forholdet mellom uføretrygd ved 100 prosent uføregrad (teller) og inntekt før uførhet (nevner). Det vil si at uføretrygden skal reduseres med en sats som tilsvarende denne kompensasjonsgraden.

I § 12-14 andre ledd andre punktum står det «inntekten før uførheten», det vil si i bestemt form. I § 12-9 om fastsetting av inntekt før og etter uførhet er det gjennomgående benyttet den ubestemte formen «inntekt før uførhet». For å ikke skape tvil om at det i § 12-14 andre ledd siktes til «inntekt før uførhet» slik den er fastsatt etter § 12-9, foreslår departementet at ordlyden i § 12-14 andre ledd andre punktum endres.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 12-9 andre ledd og § 12-14 andre ledd.

6.3 Minste pensjonsnivå – folketrygdloven § 19-8

Folketrygdloven § 19-8 har bestemmelser om minste pensjonsnivå, som ytes etter differensierte satser etter sivilstatus og ektefelles eller samboers pensjon- og inntektsforhold. Det følger av § 19-8 fjerde ledd at ordinær sats blant annet skal ytes til den som lever sammen med ektefelle som har uføretrygd. Dette ble bestemt i forbindelse med uføreforhøret. I forbindelse med denne endringen ble det ikke presisert at dette også gjelder alderspensjonist som i 12 av de siste 18 månedene har vært samboer med en som har uføretrygd. Ordet «uføretrygd» ble uteglemt fra oppstillingen i § 19-8 fjerde ledd bokstav a. Etter bestemmelsen slik den lyder i dag, skulle samboere som nevnt ha rett til minste pensjonsnivå med høy sats, som ellers gis til enslige alderspensjonister. Det har ikke vært meningen, og det er heller ingen samboere som har fått høy sats. Departementet foreslår at bestemmelsen rettes opp i samsvar med ovenstående.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 19-8 fjerde ledd bokstav a.

6.4 Folketrygdloven kapittel 3

Kapittel 3 innholdsfortegnelsen

Ved lov 20. juni 2014 nr. 24 ble blant annet innholdsfortegnelsen til kapittel 3 endret. Departementet foreslår at ordet «alderspensjons» i tredje strekpunkt endres til «alderspensjon». Det vises til lovforslaget.

Folketrygdloven § 3-15 andre ledd bokstav a

Departementet foreslår en oppretting av betegnelsen i folketrygdloven § 3-15 andre ledd bokstav a i tråd med oppstillingen av de øvrige bokstavene i leddet. Det vises til lovforslaget.

6.5 Overgangsstønad til gjenlevende ektefelle – folketrygdloven § 17-6

Folketrygdloven § 17-6 har bestemmelser om overgangsstønad til gjenlevende ektefelle og henviser til flere bestemmelser i folketrygdloven kapittel 15 om stønad til enslig mor eller far. Ved lov 19. juni 2015 nr. 42, jf. Prop. 115 L (2014–2015) Endringer i folketrygdloven mv. (Stønader til enslig mor eller far og tilleggsstønader til tiltakstakere), ble det gjort en rekke endringer i kapittel

15. Derfor er det også nødvendig å rette opp henvisningene i folketrygdloven § 17-6. Det vises til lovforslaget.

6.6 Særskilt meldeplikt for samboere – folketrygdloven § 25-4

Folketrygdloven § 25-4 har bestemmelser om særskilt meldeplikt for samboere.

Ved lov 19. juni 2015 nr. 42 ble det vedtatt endringer i vilkårene om hvem som skal anses for å være enslig mor eller far med aleneomsorg for barn. Endringen, som trer i kraft 1. januar 2016, innebærer at samboerskap uansett lengde vil føre til at retten til stønader etter folketrygdloven kapittel 15 faller bort. Som følge av den vedtatte endringen, er det nødvendig å ta inn egne regler om meldeplikt for enslig mor eller far i folketrygdloven § 25-4. I første ledd er det tatt inn et nytt tredje punktum om at en person som mottar stønader etter folketrygdloven kapittel 15, plikter å gi Arbeids- og velferdsetaten melding så snart de blir samboer. Bestemmelsen i andre punktum omformuleres, og det tas det inn en presisering ved at det viser til overgangsstønad etter kapitlene 16 og 17.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 25-4.

6.7 Endring av betegnelse fra id-kort til HMS-kort – arbeidsmiljøloven § 4-1 sjuende ledd

Det gjelder i dag forskriftsfestede ordninger med id-kort i bygge- og anleggsbransjen, og i renholdsbransjen. I renholdsbransjen er id-kort en del av ordningen med offentlig godkjenning av renholdsvirksomheter. I begge bransjer stilles det krav om at alle arbeidstakere og selvstendige oppdragstakere (typisk innehavere av enkeltmannsforetak) skal bære id-kort. Det er en forutsetning for utstedelse av id-kort at plikten til å være registrert i nærmere angitte offentlige registre er oppfylt. Id-kortet har opplysninger om innehaverens personalia og hvem som er vedkommendes arbeidsgiver. Det er arbeidsgiveren som er ansvarlig for å utstyre sine ansatte med id-kort.

Hovedformålet med ordningene er å ivareta sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på arbeidsplassen. For bedre å speile dette og for å motvirke misbruk av kortene, er betegnelsen på kortene endret til HMS-kort. Endringen ble gjennomført for begge ordningene med virkning fra 1. juli

2015. Forslaget om endret betegnelse var på høring med høringsfrist 28. april 2015.

Hjemmelsbestemmelsen for de gjeldende forskriftene står i arbeidsmiljøloven § 4-1 sjuende ledd. For å harmonisere begrepsbruken med forskriftene foreslår departementet å endre arbeidsmiljøloven § 4-1 sjuende ledd slik at id-kort erstattes med HMS-kort også i hjemmelsbestemmelsen. Det vises til lovforslaget.

6.8 Endring i lovhenvising – allmenngjøringsloven § 4

Allmenngjøringsloven § 4 første ledd omhandler grunnvilkåret for at Tariffnemnda skal kunne ta et krav om allmenngjøring av tariffavtale til behandling. Vilkåret er at kravet fremmes av en arbeidstaker- eller arbeidsgiverorganisasjon over en viss størrelse, og loven henviser til kravet til innstillingsrett for dommere til Arbeidsretten etter arbeidstvistloven. Det ble vedtatt ny arbeidstvist-

lov i 2012, lov 27. januar 2012 nr. 9. Henvisningen til den tidligere arbeidstvistloven av 1927 ble ikke endret i allmenngjøringsloven. Departementet foreslår å endre allmenngjøringsloven § 4 første ledd for å rette denne feilen. Det vises til lovforslaget.

6.9 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

---

Departementet foreslår at endringene trer i kraft straks, med unntak av forslaget om endringer i folketrygdloven §§ 17-6 og 25-4 som departementet foreslår skal tre i kraft 1. januar 2016.

Departementet legger til grunn at ingen av endringene i punktet her har økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Forslagene er dels nødvendige presiseringer i gjeldende lov og dels rene lovtekniske justeringer og opprettinger.

7 Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover

7.1 Beregning av uførepensjon fra fylte 65 år når medlemmet også mottar avtalefestet pensjon og ikke har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden

7.1.1 Innledning

Departementet foreslår at det i lov om Statens pensjonskasse, i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og i lov om pensjonsordning for sykepleiere tas inn en ny bestemmelse om at en uførepensjon skal beregnes som en bruttotytelse (3 prosent + 66 prosent av pensjonsgrunnlaget + 0,25 G) når pensjonen utbetales i kombinasjon med avtalefestet pensjon (AFP) fra fylte 65 år og medlemmet ikke har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden.

7.1.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Ny uførepensjonsordning i offentlig tjenestepensjon trådte i kraft 1. januar 2015. En person som har gradert uførepensjon kan på visse vilkår kombinere denne pensjonen med AFP. Det har i den anledningen blitt reist en problemstilling knyttet til at vilkårene for (fortsatt) rett til midlertidig uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen i visse tilfeller ikke uten videre er oppfylt etter de nye reglene, blant annet fordi det ikke foreligger rett til arbeidsavklaringspenger.

Midlertidig uførepensjon eller uførepensjon fra for eksempel Statens pensjonskasse skal som hovedregel beregnes som en nettopensjon (påslag) som ytes i tillegg til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden. Personer med offentlig tjenestepensjon som mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, får en uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen på 3 prosent av pensjonsgrunnlaget pluss et kronebeløp på inntil 0,25 G. Kronebeløpet er uavhengig av tidligere inntekt, men begrenset til seks prosent av pensjonsgrunnlaget.

Uføreytelsene fra tjenestepensjonsordningene og folketrygden skal ikke lenger samordnes etter

lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, og de aktuelle samordningsreglene for uførepensjon er opphevet, jf. endringene i samordningsloven §§ 3, 19 og 23 fra 1. januar 2015.

Når inntektsevnen ikke er nedsatt så mye at medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, det vil normalt si når uføregraden er lavere enn 50 prosent, gis det et tillegg til uførepensjonen fra tjenestepensjonsordningen på 66 prosent, altså samlet 69 prosent av pensjonsgrunnlaget pluss inntil 0,25 G (bruttopenisjon). Uførepensjonen fra tjenestepensjonsordningen utbetales da uten noen motsvarende uføreytelse i folketrygden.

Personer som er helt uføre er ikke i stilling og har derfor ikke rett til AFP. Delvis uføre i offentlig sektor med deltidsarbeid, kan imidlertid ha rett til AFP fra fylte 62 år. Et medlem som er delvis ufør kan da som tidligere ta ut AFP for den resterende stillingen fra fylte 62 år. AFP beregnes mellom fylte 62 og 65 år etter folketrygdens regler («folketrygdberegnet AFP»), og gis i utgangspunktet som en full ytelse (100 prosent) fordi vedkommende ikke lenger har arbeidsinntekt. Opphevelsen av samordningsreglene for uførepensjon fra 2015 innebærer at det ikke lenger er regler om samordning av uførepensjon med AFP. Uførepensjonen fra tjenestepensjonsordningen skal i slike tilfeller ytes med en sats på 3 prosent av pensjonsgrunnlaget pluss et kronebeløp på inntil 0,25 G (nettopensjon).

Et medlem som har delvis midlertidig uførepensjon eller delvis uførepensjon, og som tar ut AFP fra 62 år, må si fra seg eventuell uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger fra folketrygden fram til 65 år, og i stedet få en full, folketrygdberegnet AFP. I tillegg mottar medlemmet en gradert netto uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen. Det følger blant annet av lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 3 bokstav e, at AFP før 65 år ikke ytes i tidsrom hvor det ytes arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden.

Fra fylte 65 år vil vedkommende ha rett til tjenestepensjonsberegnet AFP fra pensjonsordning

gen, det vil si som en alderspensjon fra tjenestepensjonsordningen. Pensjonen utgjør da 66 prosent av pensjonsgrunnlaget, ved full opptjenings-tid. Tjenestepensjonsberegnet AFP graderes etter den stillingsandelen man hadde ved uttak av AFP. Summen av AFP-graden og uføregraden vil bli 100 prosent for personer som sto i full stilling da de ble delvis uføre. Dersom pensjonisten før fylte 62 år hadde delvis uføretrygd fra folketrygden, vil vedkommende etter lang og fast praksis normalt kunne få denne tilbake fra fylte 65 år. Samlet pensjon vil da normalt bestå av en gradert uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen (nettopensjon), gradert uføretrygd fra folketrygden og en gradert tjenestepensjonsberegnet AFP.

Uføre som har gradert midlertidig uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen og arbeidsavklaringspenger i folketrygden, må på samme måte som personer med uføretrygd, si fra seg arbeidsavklaringspengene ved uttak av AFP for reststillingen. I motsetning til ved uføretrygd blir arbeidsavklaringspengene imidlertid ikke igangsatt igjen ved fylte 65 år. Delvis uføre som tar ut AFP for reststillingen velger samtidig bort de rettighetene og den oppfølgingen som følger av folketrygdloven kapittel 11 om arbeidsavklaringspenger. Det er blant annet et vilkår for rett til ytelser etter det kapittelet at vedkommende får aktiv behandling, deltar på arbeidsrettede tiltak eller ellers får en oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten. Når vedkommende fyller 65 år, det vil si inntil tre år etter at arbeidsavklaringspengene ble valgt bort, vil man normalt ikke ha rett på å få denne ytelsen tilbake, jf. vilkårene nevnt over.

Spørsmålet er da hvilke ytelser den delvis uføre har rett til fra fylte 65 år. 100 prosent folketrygdberegnet AFP blir normalt omregnet til en gradert tjenestepensjonsberegnet AFP, ut fra den stillingsdelen vedkommende har tatt ut AFP for. Når det gjelder uføreytelsen vil den som har midlertidig uførepensjon eller uførepensjon med en uføregrad på 50 prosent eller høyere, ikke uten videre ha rett til pensjon fra fylte 65 år uten en motsvarende uføreytelse i folketrygden. Alternativet vil i så fall være en full folketrygdberegnet AFP alene. Dette antas i de fleste tilfellene å gi en lavere samlet ytelse enn ved en kombinasjon av brutto delvis uførepensjon (69 prosent) og delvis tjenestepensjonsberegnet AFP.

7.1.3 Høring

Arbeids- og sosialdepartementet sendte et forslag om endring i blant annet lov om Statens pensjonskasse § 28 andre ledd på høring 2. juni 2015. Høringsnotatet ble lagt ut på departementets hjemmeside, slik at det var allment tilgjengelig. Høringsfristen ble satt til 14. august 2015.

Høringsnotatet ble sendt til:

Finansdepartementet
Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Finanstilsynet
Statens pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå

Akademikerne
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Den norske aktuarforening
Fagforbundet
Finans Norge
Forsvarets seniorforbund
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Gabler AS
Kommunal Landspensjonskasse
KS
KS Bedrift
Landslaget for offentlige pensjonister
Landsorganisasjonen i Norge
LO-Kommune
LO-stat
Norges Ingeniør- og teknologorganisasjon
Norsk Pensjon AS
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo Pensjonsforsikring AS
Pensjonistforbundet
Pensjonskasseforeningen
Pensjonskontoret
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner
Seniorennes fellesorganisasjon
Seniorsaken
Senter for seniorpolitikk
Statens Seniorråd
Uføres Landsorganisasjon
UNIO
Virke
Yrkesorganisasjonenes sentralforbund

Følgende høringsinstanser har meddelt at de ikke har merknader:

Statistisk sentralbyrå

Den Norske Aktuarforening
KS

Følgende høringsinstanser har hatt merknader:
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Pensjonsordningen for apotekvirksomhet
Statens pensjonskasse

Kommunal Landspensjonskasse
Oslo Pensjonsforsikring AS
Pensjonistforbundet
Pensjonskasseforeningen
Unio
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

7.1.4 Departementets forslag i høringsnotatet

I høringsnotatet la departementet til grunn at inntektsevnen til personer som umiddelbart før fylte 65 år fylte vilkårene for rett til gradert midlertidig uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen, normalt vil være nedsatt i minst samme grad ved fylte 65 år. Etter departementets vurdering vil det derfor være rimelig at disse fortsatt bør kunne få midlertidig uførepensjon, selv om de ikke lenger mottar arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. En forutsetning må i så fall være at det ikke er inntruffet noen endring i helsetilstand og inntektsevne ved fylte 65 år. I og med at det ikke lenger vil foreligge rett til en folketrygdytelse, vil en netto uførepensjon (3 prosent av pensjonsgrunnlaget + 0,25 G) gi en for lav ytelse. Departementet mente at det i slike tilfeller burde ytes en brutto uførepensjon (3 prosent + 66 prosent av pensjonsgrunnlaget + 0,25 G) fra tjenstepensjonsordningen.

Departementet foreslo at medlemmer med delvis uførepensjon og AFP, som fra fylte 65 år ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden, fortsatt skal ha rett til delvis uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen, og at denne skal beregnes etter reglene i blant annet lov om Statens pensjonskasse § 28 andre ledd.

Departementet viste til at lovendringsforslaget i realiteten vil innebære en videreføring av lang og fast praksis i tjenstepensjonsordningene fra før 2015, da pensjonsordningene kunne innvilge uførepensjon etter en uføregrad på 50 prosent eller høyere også når medlemmet ikke hadde rett til motsvarende uføreytelse i folketrygden. Bidraget fra tjenstepensjonsordningen ble automatisk høyere når det ikke lenger forelå rett til en folketrygdytelse.

I høringsnotatet la departementet til grunn at det ville bli gitt tilsvarende regler i de øvrige tjenstepensjonsordningene i offentlig sektor.

Departementet foreslo at endringen gis virkning fra 1. januar 2015.

7.1.5 Høringsinstansenes syn

De fleste av høringsinstansene som har hatt merknader, støtter departementets forslag. *Statens pensjonskasse (SPK)* og *Pensjonsordningen for apotekvirksomhet* viser også til at den foreslåtte endringen innebærer en videreføring av reglene slik de var før 1. januar 2015, tilpasset de nye beregningsreglene. *Kommunal Landspensjonskasse (KLP)* støtter også virkningstidspunktet 1. januar 2015, som «*fremstår som ryddig siden uføre-reformen trådte ikraft på samme tidspunkt.*» *Unio* støtter også forslaget, men uttrykker bekymring over stadige endringsforslag til en nylig iverksatt reform. *Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)* mener forslaget retter på en utilsiktet konsekvens av reglene fra 1. januar 2015, og støtter departementets vurdering om at forslaget vil være i tråd med praksis fram til 2015. *Pensjonistforbundet* er også enig i departementets lovendringsforslag.

Oslo Pensjonsforsikring AS (OPF) støtter ikke forslaget og påpeker at forslaget ikke representerer en kodifisering av praksis i alle offentlig tjenstepensjonsordninger, slik departementet har lagt til grunn. OPF har ikke praktisert å gi midlertidig uføreytelse i kombinasjon med AFP, uavhengig av om AFP er folketrygdberegnet før fylte 65 år eller vedtektsberegnet (tjenstepensjonsberegnet) fra fylte 65 år. OPF viser til at grunnen til dette er manglende hjemmel i pensjonsvedtektene til å tilstå midlertidige ytelser fra tjenstepensjonsordningen når det ikke foreligger rett til tilsvarende ytelse i folketrygden. Det påpekes videre at en implementering av den foreslåtte regelen vil bety vesentlige endringer i praksis og representere en ikke ubetydelig økonomisk merbelastning for kundene, som ikke tidligere er innregnet i forsikringsordningen. På den annen side er OPF av den oppfatning at dette ikke bør kodifiseres, men knyttes til hjemmelen i de enkelte pensjonsregelverkene slik det åpenbart tidligere har vært og uttaler: «*Siden praksis har vært sprikende også tidligere, bør ikke det tilsi noen utfordringer i tilknytning til Overføringsavtalen.*» OPF støtter ikke det foreslåtte virkningstidspunktet 1. januar 2015, da de mener det er uheldig å gi regler med tilbakevirkende kraft, som vil medføre ekstra administrasjon for tjenstepensjonsordningene og kostnader for tjenstepensjonsordningenes kunder. *Pensjonskasseforeningen*, som organiserer de selvstendige kommunale pensjonskassene og en

rekke private pensjonskasser, har tilsvarende motforestillinger til forslaget som OPF. Det påpekes på generelt grunnlag at endringer i lov om Statens pensjonskasse gjennom Overføringsavtalen vil kunne ha betydning også for andre pensjonsinnetninger i offentlig sektor, og at dette representerer en utfordring for de ikke-lovregulerte pensjonsordningene der tariffpartene framforhandler pensjonsrettigheter og dekningsomfang. Pensjonskasseforeningen viser til at det enkelte medlem foretar et aktivt valg ved 62 år, og at det derfor ikke er åpenbart at (det lavere) ytelsesnivået ved fylte 65 år skal tillegges avgjørende vekt, likevel under forutsetning av at det er gitt tilstrekkelig informasjon om følgene av et slikt valg.

7.1.6 Departementets vurdering og forslag

Bakgrunnen for forslaget om å endre lov om Statens pensjonskasse § 28 andre ledd og de tilsvarende bestemmelsene i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og i lov om pensjonsordning for sykepleiere var innspill fra Statens pensjonskasse (SPK) og Kommunal Landspensjonskasse (KLP), de to største aktørene innenfor offentlig tjenstepensjon. Som det går fram av høringsnotatet var departementet enig i deres synspunkter, og la ellers til grunn at forslaget i realiteten innebar en formalisering av lang og fast praksis i tjenstepensjonsordningene fra før 2015. Departementet har da også gjennomgående fått bred støtte for forslaget.

Høringen avdekket imidlertid at praksis ikke hadde vært den samme i hele offentlig sektor. Tjenstepensjonsordningene i offentlig sektor er tilsluttet den såkalte Overføringsavtalen, en avtale inngått mellom Statens pensjonskasse og andre leverandører av offentlige tjenstepensjonsordninger i norske kommunale pensjonskasser, livsforsikringsselskap og lovfestede pensjonsordninger. Hvis et medlem av en av ordningene tidligere har opptjent pensjonsrettigheter i en eller flere av de andre ordningene, blir rettighetene overført til den siste og utbetalende ordningen når vedkommende får pensjon. Pensjonsberegningen skjer etter reglene i den siste ordningen. Overføringsavtalen stiller krav om et felles pensjonsprodukt, noe som betyr at ordningene som er med i avtalen, stort sett gir de samme rettighetene. Selv om hovedproduktet er det samme, er det likevel enkelte ulikheter på flere områder. Dette kan skyldes at praksis har utviklet seg forskjellig over tid eller at vedtektene i kommunale pensjonsordninger avviker på noen punkter fra bestemmelsene i de lovfestede ordningene.

Som nevnt la departementet til grunn i høringsnotatet at også de tariffestede tjenstepensjonsordningene følger opp lovforslaget med nødvendige tilpasninger i sitt regelverk. Departementet viser til at formålet med lovendringsforslaget var å avhjelpe en utilsiktet virkning av den nye uførepensjonsordningen i offentlig sektor fra 2015. Forslaget var initiert av SPK og KLP, som også har gitt sin fulle støtte til departementets forslag. Enkelte høringsinstanser påpekte at de har hatt en annen praksis enn SPK og KLP i disse sakene. I og med at de nye reglene fra 2015 derfor ikke har gitt tilsvarende utilsiktede virkninger i enkelte av ordningene i kommunal sektor, er departementet av den oppfatning at spørsmålet om innføring av tilsvarende bestemmelse i de tariffestede ordningene hører under Overføringsavtalens organer. Statens pensjonskasse, som har det overordnede ansvaret for avtalen, har uttalt at det prinsipielt er mest hensiktsmessig for alle parter i Overføringsavtalen og medlemmene at reglene i de ulike pensjonsordningene er så like som mulig, men at avtalen likevel er praktikabel selv om det er en del ulikheter.

Departementet viser til ovenstående og foreslår, i tråd med forslaget i høringsnotatet, at det gis en bestemmelse i de lovfestede offentlig tjenstepensjonsordningene som sikrer at personer med delvis uførepensjon og delvis avtalefestet pensjon får rett til bruttoberegnet midlertidig uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen fra fylte 65, selv om det ikke lenger foreligger rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden.

Det vises til lovforslaget, lov om Statens pensjonskasse § 28 andre ledd andre punktum, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 11 andre ledd andre punktum og lov om pensjonsordning for sykepleiere § 13 andre ledd andre punktum.

7.1.7 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer en endring i den nye uførepensjonsordningen i offentlig tjenstepensjon som ble innført fra 1. januar 2015. Departementet foreslår derfor at endringen trer i kraft straks og gis virkning fra 1. januar 2015.

Departementet legger til grunn at forslaget ikke vil ha administrative eller økonomiske konsekvenser av vesentlig betydning. Forslaget omfatter få personer. Statens pensjonskasse opplyser at det per september 2015 er åtte personer med uførepensjon som har hatt arbeidsavklaringspenger ved uttak av AFP (direkte overgang), og som er

fylt 65 år. I tillegg er det 28 personer med denne kombinasjonen som har tatt ut AFP, men som ikke er fylt 65 år enda. Kommunal Landspensjonskasse har også gitt uttrykk for at det dreier seg om få saker, anslagsvis 10 til 12 saker pr. måned, maksimalt. Departementet viser til at forslaget innebærer en formalisering og videreføring av lang og fast praksis i Statens pensjonskasse og Kommunal Landspensjonskasse.

7.2 Opprettinger og lovtekniske endringer

7.2.1 Medregning av tjenestetid ved beregning av barnepensjon

I forbindelse med ny uførepensjonsordning i offentlig tjenstepensjon fra 1. januar 2015 ble det bestemt at uførepensjon skal ytes til aldersgrensen for stillingen, men ikke lenger enn til 67 år. Ved beregning av uførepensjon i de offentlige tjenstepensjonsordningene skal det ikke medregnes framtidig tjenestetid utover 67 år. Tilsvarende endringer ble gjort i bestemmelsene om beregning av enke- og enkemannspensjon for så vidt gjelder medregning av den tjenestetiden som avdøde ville ha fått ved å fortsette i stilling til aldersgrensen. Det følger nå av lov om Statens pensjonskasse § 33 tredje ledd siste punktum, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 16 tredje ledd tredje punktum og lov om pensjonsordning for sykepleiere § 19 a tredje ledd siste punktum at det ikke medregnes tjenestetid utover 67 år.

Bestemmelsene om barnepensjon har også regler om medregning av tjenestetid. Det er imidlertid ikke gjort tilsvarende begrensninger i disse bestemmelsene, noe som er utilsiktet. Departementet foreslår derfor at bestemmelsene om medregning av avdødes tjenestetid ved beregning av barnepensjon endres tilsvarende som for enke- og enkemannspensjon.

Det vises til lovforslaget, lov om Statens pensjonskasse § 38 fjerde ledd siste punktum, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 23 fjerde ledd tredje punktum og lov om pensjonsordning for sykepleiere § 24 tredje ledd tredje punktum.

7.2.2 Lov om pensjonsordning for sykepleiere § 13

Ved uførepensjonsreformen ble det gitt helt likeverdende regler om uførepensjon i lov om Statens pensjonskasse, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og lov om pensjonsordning for sykepleiere. Det oppstod imidlertid en feil i lov om pensjonsordning for sykepleiere § 13 sjette ledd, ved at det henvises til § 27 femte ledd. Riktig henvisning skal være § 12 femte ledd, og departementet foreslår at feilen rettes opp.

Det vises til lovforslaget, lov om pensjonsordning for sykepleiere § 13 sjette ledd.

7.2.3 Lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser

Samordningsloven § 23 har bestemmelser om samordning av tjenstepensjon med tilleggspensjon fra folketrygden, og § 24 har supplerende bestemmelser om samordning av tjenstepensjon og personskadetrygd med pensjon fra folketrygden fra 1. januar 2011. I forskrift 22. desember 2009 nr. 1810 om alderspensjon i folketrygden er det blant annet gitt bestemmelser om minste samlede pensjonsnivå for ektepar, jf. forskriften kapittel 5. Det følger av forskriften §§ 5-4 og 5-8 at det skal utbetales et tillegg til alderspensjon fra folketrygden når pensjonistparets samlede pensjon utgjør et lavere beløp enn de samlet er garantert, jf. forskriften §§ 5-5 og 5-9. Disse tilleggene til alderspensjonen er samordningspliktige, det vil si at det skal gjøres fradrag for tilleggene i tjenstepensjonen. Dette følger av samordningsloven § 23 nr. 1 andre ledd og § 24 nr. 1 første ledd, som i dag henviser til forskrift om alderspensjon i folketrygden §§ 5-4 tredje ledd og § 5-8 fjerde ledd. Det er imidlertid foretatt endringer i denne forskriften som gjør at henvisningene nå er feil.

Departementet foreslår at henvisningene endres i samsvar med endringene i forskrift om alderspensjon, slik at henvisningene rettes til §§ 5-4 andre ledd og 5-8 andre ledd.

Det vises til lovforslaget, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 23 nr. 1 andre ledd og § 24 nr. 1 første ledd.

8 Lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg – tekniske endringer

8.1 Bakgrunn og gjeldende rett

For en generell orientering om ordningen med supplerende stønad vises det til punkt 5.1 ovenfor.

Meld. St. 9 (2014–2015) – Gjennomgang av ordninga med supplerende stønad til personar over 67 år med kort butid i Noreg ble lagt fram for Stortinget 12. desember 2014. Meldingen redegjorde for erfaringene med stønadsordningen etter etableringen, basert på to undersøkelser, i 2008 og 2014, gjort blant dem som behandler disse sakene. På denne bakgrunnen ble det i meldingen tatt opp spørsmål om enkelte justeringer og presiseringer i ordningen.

I Innst. 180 S (2014–2015) ga flertallet i arbeids- og sosialkomiteen (representantene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre) uttrykk for at de spesielt var tilfreds med forslagene til forbedringer som regjeringen vurderte basert på innspill fra dem som arbeider med supplerende stønad. Også komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti sluttet seg til de foreslåtte tekniske justeringene i ordningen.

8.2 Departementets vurdering og forslag

Som en oppfølging av stortingsmeldingen foreslås det å:

- presisere reglene om prøving av supplerende stønad mot finansformue, slik at regelen om avslag på stønad når finansformuen overstiger 0,5 ganger grunnbeløpet går fram av det formelle regelverket,
- presisere at regelen om bortfall av supplerende stønad når mottakeren er innlagt i en institusjon der oppholdet dekkes av det offentlige, også gjelder ved opphold i institusjoner (alders- og sykehjem) der de innlagte har plikt til egenbetaling av inntektene de har,
- etablere en hjemmel for å gjøre fradrag for utbetalt supplerende stønad i etterbetalt alderspensjon,

- endre reglene slik at fradrag for økonomisk stønad i etterbetalt supplerende stønad, også skal gjelde økonomisk stønad i den måneden da supplerende stønad kommer til utbetaling,
- oppdatere lov om supplerende stønad som følge av språklig endring i lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her, og etableringen av lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen.

8.2.1 Prøvingen mot formue

Lov om supplerende stønad § 8 første ledd har følgende ordlyd:

«Dersom ein søkjar eller ektemaken har så stor formue at det ville vere urimeleg å gi supplerande stønad, kan ein gi avslag på søknaden. Som formue vert ikkje rekna vanleg bustad eller vanlege ting til dagleg bruk.»

Etter andre ledd i paragrafen har departementet hjemmel til å gi forskrifter til utfylling av reglene i første ledd, men slike forskrifter er ikke gitt. Man ville først blant annet se hvordan prøvingen mot formue utviklet seg i praksis.

I praksis er det lagt til grunn at en finansformue over 0,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden er nok til at en søker får avslag på søknaden om supplerende stønad, selv om søkeren ikke har andre inntekter.

Det er gitt tilbakemelding om at saksbehandlerne som behandler disse søknadene, har vært usikre på hvordan de skulle håndtere prøvingen mot formue, og at de har ønsket seg mer utfyllende regler. Brukerne kan på den andre siden oppleve ordningen som urimelig, blant annet dersom finansformuen skriver seg fra mottaket av supplerende stønad.

Ordningen med supplerende stønad var ment som en minimumsløsning med sikte på å avlaste kommunene for utgifter til økonomisk stønad. Departementet kan ikke se at det er grunn til å gå bort fra dette. Reglene må være slik at man ikke kan få ytelsen dersom man har stor formue av ulik

art (eller dersom ektefellen eller samboeren har slik formue). Når det gjelder finansformue, er det fast praksis for at slik formue over 0,5 ganger grunnbeløpet fører til avslag på en søknad om supplerende stønad.

Når det gjelder håndteringen av denne grensen, ga man allerede ved etableringen av ordningen en viss veiledning ved å vise til definisjonen av finansformue i § 2 andre ledd i forskriften til § 7-2 i folketrygdloven om gravferdsstønad. I rundskrivet til ordningen med supplerende stønad heter det:

«Begrepet «finansformue» er et bruttobegrep. Gjeld går ikke til fradrag. Med «finansformue» menes dermed kontanter, bankinnskudd, omsettelige aksjer, obligasjoner, andeler i verdipapirfond, andre omsettelige verdipapirer og utestående fordringer. Det er likvide midler som i utgangspunktet kan gjøres tilgjengelige slik at dette kan brukes til å dekke utgifter. Slik formue inntil 0,5 G skal ikke være avslagsgrunn. Personer som selv har, eller bor sammen med ektefelle, samboer eller partner som har finansformue over 0,5 G, fyller ikke vilkårene for å få supplerende stønad. Fribeløpet på 0,5 G gjelder samlet for ektefellene. Det skal da gis avslag på krav om stønad med den begrunnelse at finansformuen er for høy. Dersom finansformuen senere blir oppbrukt til livsopphold, kan det gis supplerende stønad når dette har skjedd og finansformuen ikke overstiger 0,5 G. Ved formue over 0,5 G kan stønadsrett tidligst oppstå etter det antall måneder (avrundet etter vanlige avrundingsregler) som framkommer når finansformuen som overstiger 0,5 G, deles med det aktuelle stønadsbeløpet vedkommende kan ha rett til etter lovens § 7.»

Rundskrivet gjør det klart hvordan man skal praktisere prøvingen mot finansformue, slik at man i realiteten har hatt en fast praksis.

I stortingsmeldingen ble det nevnt at siden omtalen i rundskrivet er relativt omfattende, kunne det være hensiktsmessig med regulering i forskrift. Departementet har etter fornyet vurdering kommet til at det er mest hensiktsmessig å lovfeste prøvingen mot finansformuen. Grensen på 0,5 ganger grunnbeløpet for å ha rett til supplerende stønad er fleksibel, og ventes derfor å forbli uendret. Det er en praktisk viktig regel. Regelen kommer klarere fram til brukerne dersom grensen går direkte fram av loven. Det vises til lovforslaget § 8 første ledd og til merknadene til bestemmelsen.

8.2.2 Opphold i institusjon

Etter § 12 i loven om supplerende stønad faller retten til ytelsen bort når mottakeren er innlagt i en institusjon der oppholdet blir dekket av det offentlige. Det samme gjelder ved opphold i fengsel, jf. § 12 andre ledd. Supplerende stønad faller bort fra og med den andre kalendermåneden etter den måneden da oppholdet tok til.

I praksis har det vært tvil om paragrafen omfatter offentlige institusjoner, for eksempel sykehjem, der de innlagte avkreves et visst vederlag for oppholdet dersom de har midler til det. Denne betalingen dekker på langt nær de faktiske kostnadene ved oppholdet. Ordlyden i loven («vert dekt av det offentlige») omfatter både hel og delvis dekning av det offentlige. Spørsmålet ble ikke drøftet i Ot.prp. nr. 14 (2004–2005).

Departementet vil påpeke at formålet med supplerende stønad ikke er å sikre at kommunen får betaling for stønadsmottakerens alders- eller sykehjemsplass. Ytelsen skal tvert imot dekke de daglige behovene til mottakeren *utenfor* institusjon. Personene det gjelder, har rett til å få institusjonsoppholdet dekket av det offentlige, og betalingsplikten gjelder bare så langt en innlagt har inntekter som kan benyttes til slik betaling.

Departementet mener at loven må være slik å forstå at opphold i alders- eller sykehjem er omfattet av regelen om stans av supplerende stønad, selv om de innlagte har plikt til betaling dersom de har inntekt. Supplerende stønad bør være en subsidiær ytelse, også i forhold til plikten for det offentlige til å dekke opphold i de aktuelle institusjonene. Departementet foreslår å presisere dette ved endringer i loven.

En samlet Arbeids- og sosialkomite støttet dette forslaget til presisering av regelverket. Medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti hadde imidlertid en merknad om at de forutsetter at brukerne i slike institusjoner likestilles med andre sykehjemsbeboere når det gjelder midler til eget forbruk.

Dersom den innlagte kun mottar supplerende stønad, blir det ikke tale om å beholde en del av stønaden til eget forbruk under sykehjemsoppholdet. Dersom den innlagte har behov for midler til klær eller lignende, kan vedkommende søke om økonomisk stønad. I tilfeller hvor den innlagte også har opptjent alderspensjon, vil reglene i forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester, som inneholder regler om hvor mye som kan beholdes til eget forbruk under institusjonsopphold, gjelde også for disse.

Det vises til lovforslaget § 12 første ledd og merknadene til bestemmelsen.

8.2.3 Fradrag for økonomisk stønad i supplerende stønad

Etter § 11 femte ledd i lov om supplerende stønad skal det gjøres fradrag i etterbetalinger av supplerende stønad, tilsvarende den økonomiske stønaden som mottakeren har fått i den tiden søknaden om supplerende stønad har vært til behandling. Dette er en svært praktisk situasjon, og det vil klart nok ikke være rimelig å gi full etterbetaling av supplerende stønad i slike tilfeller. Det ville føre til dobbel dekning av kostnader til livsopphold.

Utleggene refunderes kun dersom kommunen reiser krav om dette etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Refusjonskrav i etterbetaling av supplerende stønad kan ikke fremmes etter § 26 i denne loven, som bare gir hjemmel for refusjonskrav i etterbetalinger etter folketrygdloven eller lovene om krigspensjonering. Krav fra kommunen kan likevel grunnes på at refusjon er satt som vilkår for å yte økonomisk stønad, eller at den økonomiske stønaden er gitt som lån (jf. §§ 20 og 21 i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen).

§ 11 femte ledd i lov om supplerende stønad gir kun hjemmel for trekk i *etterbetaling* av supplerende stønad. Dette er i praksis tolket å være utbetalinger som refererer seg til månedene før den måneden supplerende stønad først blir utbetalt. Selv om mottakeren også har fått økonomisk stønad i *utbetalingsmåneden*, gjøres det ikke fradrag i utbetalingen for dette. Departementet finner at det heller ikke i utbetalingsmåneden har vært meningen at bruker skulle få dobbel dekning av kostnader til livsopphold. Det foreslås derfor ett nytt punktum i bestemmelsen for å gjøre dette klart.

Det er også behov for å oppdatere denne bestemmelsen som følge av etableringen av lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Etter § 11 femte ledd i lov om supplerende stønad skal det gjøres fradrag i etterbetaling av supplerende stønad for økonomisk stønad utbetalt i etterbetalingsperioden. Bestemmelsen viser til «sosialtenestelova kapittel 5». Reglene om økonomisk stønad er nå å finne i kapittel 4 i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, og departementet foreslår å endre den nevnte bestemmelsen i lov om supplerende stønad i tråd med dette. Det vises til lovforslaget § 11 femte ledd og merknadene til bestemmelsen.

8.2.4 Oppdatering av loven

Ifølge § 3 første ledd første punktum i lov om supplerende stønad er det et vilkår for å få ytelsen at man har «opphaldsløyve som gir grunnlag for busetjing i riket». Ordlyden er basert på tidligere ordlyd i utlendingsloven. Utlendingsloven benytter nå begrepet «permanent oppholdstillatelse» (utlendingsloven § 62). Det foreslås at ordlyden i lov om supplerende stønad tilpasses dette. Det vises til lovforslaget § 3 første ledd og merknadene til bestemmelsen.

8.2.5 Etablering av hjemmel i folketrygdloven § 22-8 nytt sjuende ledd for å gjøre fradrag for utbetalt supplerende stønad i alderspensjon som blir etterbetalt

Arbeids- og velferdsdirektoratet har gjort departementet oppmerksom på at det i noen tilfeller blir utbetalt supplerende stønad i løpet av den tiden et krav om alderspensjon er til behandling. Det er i dag ikke hjemmel for å gjøre fradrag i etterbetalingen av alderspensjon, som derfor blir etterbetalt fullt ut, med dobbel dekning som resultat.

Det samme gjelder ved etterbetaling av alderspensjon dersom alderspensjonen til en person blir oppjustert mens vedkommende mottar supplerende stønad. Eksempelvis kan alderspensjon bli revurdert fordi trygdetiden blir fastsatt på nytt. Dette kan føre til etterbetaling av alderspensjon for perioder der det er utbetalt supplerende stønad basert på en lavere alderspensjon enn man faktisk hadde krav på. Det er per i dag ikke hjemmel for å kreve tilbake for mye utbetalt supplerende stønad, fordi vedkommende i regelen ikke kan lastes for det som har skjedd.

Det er klart at det ikke på noe tidspunkt har vært meningen at stønadsmottakeren skal ha både alderspensjon og supplerende stønad utbetalt samtidig. Tvert om skal supplerende stønad reduseres med alderspensjon krone for krone. Departementet foreslår derfor å lovfeste en hjemmel til å gjøre fradrag i etterbetalingen tilsvarende for mye utbetalt supplerende stønad i perioden som etterbetalingen gjelder.

Hjemmelen foreslås tatt inn i folketrygdloven og vil, i tilfellene med justering av trygdetid, innebære at hele etterbetalingen går til dekning av for mye utbetalt supplerende stønad.

I Meld. St. 9 (2014–2015) omtalte departementet situasjonen hvor personer definert som flyktning etter folketrygdloven § 1-7, framsetter krav om alderspensjon, og mens søknaden er under behandling, søker om supplerende stønad. Disse

har flyktningfordeler med rett til full pensjon på minstenivå etter folketrygdloven. Denne persongruppen har fått etterbetalt alderspensjon også for måneder hvor det er utbetalt supplerende stønad. Det ble i meldingen uttalt at det ikke er grunn til at personer definert som flyktning etter folketrygdloven § 1-7, skal ha tilgang til supplerende stønad. Det ble i stortingsmeldingen derfor foreslått å unnta personer definert som flyktninger etter folketrygdloven § 1-7, ved regulering direkte i loven.

Etter en fornyet vurdering har departementet kommet til at formålet med forslaget i stortingsmeldingen – å unngå dobbelt betaling – følges opp på en hensiktsmessig måte ved å etablerere hjemmel i folketrygdloven § 22-8 nytt sjuende ledd for å gjøre fradrag for utbetalt supplerende stønad i etterbetalt alderspensjon. Det vises til lovforslaget § 22-8 nytt sjuende ledd og merknadene til bestemmelsen.

8.2.6 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringene trer i kraft 1. januar 2016.

I hovedsak dreier endringene som det ble redegjort for i Meld. St. 9 (2014–2015), seg om å få avklart spørsmål som har reist tvil i praksis. Avklaringen av reglene om fradrag for økonomisk stønad i supplerende stønad og etablering av hjemmel for å gjøre fradrag for supplerende stønad i alderspensjon som blir etterbetalt, kan til en viss grad bidra til reduserte stønadsutgifter, men ikke i en slik grad at det vil påvirke budsjettene. Det er ikke gjort grundige beregninger av de økonomiske konsekvensene av forslagene i stortingsmeldingen, men ettersom forslagene går i retning av å stramme inn, vil de ikke føre til økte utgifter. Endringene vil gjøre det enklere å praktisere loven, men gir ikke grunnlag for å justere administrasjonskostnadene.

9 Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget

9.1 Merknader til endringene i lov om Statens pensjonskasse

Til § 28

Paragrafen har bestemmelser om beregning av uførepensjon fra Statens pensjonskasse. I andre ledd går det fram hvordan pensjonen beregnes når inntektsevnen ikke er nedsatt i en slik grad at den uføre har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden. Som hovedregel skal uførepensjonen da beregnes som en bruttopensjon (3 prosent + 66 prosent av pensjonsgrunnlaget + 0,25 G). *Andre ledd nytt andre punktum* innebærer at medlemmet får rett til uførepensjon, selv om vedkommende ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra fylte 65 år, og at pensjonen også i slike tilfeller skal beregnes som en bruttopensjon. Gjeldende andre punktum blir nytt tredje punktum.

Det vises til punkt 7.1.6.

Til § 38

Paragrafen gjelder barnepensjon, og fjerde ledd har bestemmelser om hvilken tjenestetid som skal legges til grunn ved beregningen av pensjonen. Endringen i *fjerde ledd tredje (siste) punktum* innebærer en tilsvarende begrensning når det gjelder medregning av avdødes tjenestetid, som tidligere er gitt i reglene om enke- og enkemannspensjon fra Statens pensjonskasse. Tjenestetid skal etter endringen ikke medregnes utover det tidspunktet den avdøde ville ha fylt 67 år. Endringen er en ren oppretting.

Det vises til punkt 7.2.1.

9.2 Merknader til endringene i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

Til § 11

Paragrafen har bestemmelser om beregning av uførepensjon fra pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. I andre ledd går det fram hvordan

pensjonen skal beregnes når inntektsevnen ikke er nedsatt i en slik grad at den uføre har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden. Som hovedregel skal uførepensjonen da beregnes som en bruttopensjon (3 prosent + 66 prosent av pensjonsgrunnlaget + 0,25 G). Andre ledd *nytt andre punktum* innebærer at medlemmet får rett til uførepensjon, selv om vedkommende ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra fylte 65 år, og at pensjonen også i slike tilfeller skal beregnes som en bruttopensjon. Gjeldende andre punktum blir nytt tredje punktum.

Det vises til punkt 7.1.6.

Til § 23

Paragrafen gjelder barnepensjon, og fjerde ledd har bestemmelser om hvilken tjenestetid som skal legges til grunn ved beregningen av pensjonen. Endringen i *fjerde ledd tredje (siste) punktum* innebærer en tilsvarende begrensning når det gjelder medregning av avdødes tjenestetid, som tidligere er gitt i reglene om enke- og enkemannspensjon fra pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. Tjenestetid skal etter endringen ikke medregnes utover det tidspunktet den avdøde ville ha fylt 67 år. Endringen er en ren oppretting.

Det vises til punkt 7.2.1.

9.3 Merknader til endringene i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser

---

Til § 23 nr. 1 andre ledd

Endringene innebærer at henvisningene i *første punktum* til «§§ 5-4 tredje ledd og 5-8 fjerde ledd» endres til «§§ 5-4 andre ledd og 5-8 andre ledd.»

Det vises til punkt 7.2.3.

Til § 24 nr. 1 første ledd

Endringene innebærer at henvisningene i *tredje punktum* til «§§ 5-4 tredje ledd og 5-8 fjerde ledd» endres til «§§ 5-4 andre ledd og 5-8 andre ledd.»

Det vises til punkt 7.2.3.

9.4 Merknader til endringene i lov om pensjonsordning for sykepleiere

Til § 13

Paragrafen har bestemmelser om beregning av uførepensjon fra pensjonsordning for sykepleiere. I andre ledd går det fram hvordan pensjonen skal beregnes når inntektsevnen ikke er nedsatt i en slik grad at den uføre har rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden. Som hovedregel skal uførepensjonen da beregnes som en bruttopensjon (3 prosent + 66 prosent av pensjonsgrunnlaget + 0,25 G). Andre ledd *nytt andre punktum* innebærer at medlemmet får rett til uførepensjon, selv om vedkommende ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra fylte 65 år, og at pensjonen også i slike tilfeller skal beregnes som en bruttopensjon. Gjeldende andre punktum blir nytt tredje punktum.

Det vises til punkt 7.1.6.

Til § 13 sjette ledd

Endringen innebærer at henvisningen i *første punktum* til «§ 27 femte ledd» endres til «§ 12 femte ledd».

Det vises til punkt 7.2.2.

Til § 24

Paragrafen gjelder barnpensjon, og tredje ledd har bestemmelser om hvilken tjenestetid som skal legges til grunn ved beregningen av pensjonen. Endringen i *tredje ledd tredje (siste) punktum* innebærer en tilsvarende begrensning når det gjelder medregning av avdødes tjenestetid, som tidligere er gitt i reglene om enke- og enkemannspensjon fra pensjonsordning for sykepleiere. Tjenestetid skal etter endringen ikke medregnes utover det tidspunktet den avdøde ville ha fylt 67 år. Endringen er en ren oppretting.

Det vises til punkt 7.2.1.

9.5 Merknader til endringen i lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v.

Til § 4 første ledd

Henvisningen i *første punktum* til «lov 5. mai 1927 nr. 1 om arbeidstvister § 11 nr. 1» endres til «arbeidstvistloven § 39 første ledd».

Det vises til punkt 6.8.

9.6 Merknader til endringene i lov om folketrygd

Til innholdsfortegnelsen i kapittel 3

I tredje strekpunkt rettes det opp en skrivefeil.

Det vises til punkt 6.4.

Til § 3-2

Paragrafen har bestemmelser om grunnpensjon. Endringene i *fjerde ledd* og *femte ledd andre punktum* innebærer at grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister øker fra 85 prosent til 90 prosent av grunnbeløpet.

Det vises til punkt 2.

Til § 3-15 andre ledd

Endringen i bokstav a innebærer at bokstaven får samme form som resten av bokstavene i oppstillingen.

Det vises til punkt 6.4.

Til § 4-5 tredje ledd

Endringen innebærer at personer som har mottatt dagpenger i mer enn 52 uker, fritas for kravet om å være reell arbeidssøker i inntil fire uker i forbindelse med feriefravær. Gjeldende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

Det vises til punkt 4.2.2.

Til § 4-10

Bestemmelsen gir hjemmel for å vedta forlenget ventetid på grunn av selvforskyldt ledighet. I andre ledd endres bokstav a slik at varigheten på den forlengete ventetiden økes fra åtte til tolv uker. Andre ledd bokstav b endres slik at det hjemles adgang til vedtak om forlenget ventetid på seks måneder når forhold som etter § 4-10 første ledd gir grunnlag for sanksjonsvedtak, har inntruffet to eller flere ganger innenfor tolv måneder. Gjeldende bokstav c oppheves. I *tredje ledd* endres henvisningen til andre ledd som følge av endringene i andre ledd.

Det vises til punkt 4.1.4.

Til § 4-20

Bestemmelsen gir hjemmel for å vedta tidsbegrenset bortfall på grunn av selvforskyldt ledighet. I *tredje ledd* endres *bokstav a* slik at bortfallsperioden økes fra åtte til tolv uker. Tredje ledd

bokstav b endres slik at det hjemles adgang til vedtak om forlenget ventetid på seks måneder når forhold som gir grunnlag for sanksjonsvedtak, har inntruffet to eller flere ganger innenfor tolv måneder. Gjeldende *bokstav c* oppheves. I *femte ledd* endres henvisningen til andre ledd som følge av endringene i andre ledd.

Det vises til punkt 4.1.4.

Til § 12-5 første ledd

Bestemmelsen regulerer krav om hensiktsmessig behandling og attføring som vilkår for uføretrygd. Endringen i *første punktum* innebærer at begrepet «arbeidsevne» erstattes av «inntektsevne». Begrepet arbeidsevne og inntektsevne er benyttet om hverandre, uten at det menes forskjellige ting. Etter at særreglene for hjemmearbeidene ble opphevet fra 1. januar 2015 er det kun inntektsevne som har betydning, jf. folketrygdloven § 12-7.

Det vises til punkt 6.1.

Til § 12-6 tredje ledd

Bestemmelsen regulerer krav om årsakssammenheng mellom sykdom, skade eller lyte og nedsatt inntektsevne. Endringen innebærer at begrepet «inntektsevnen/arbeidsevnen» i *siste punktum* erstattes av «inntektsevnen». Se også merknaden til § 12-5 første ledd.

Det vises til punkt 6.1.

Til § 12-9

I *andre ledd bokstav a* settes det inn en manglende parentes.

Det vises til punkt 6.2.

Til § 12-13 andre ledd

Bestemmelsen gjelder satser for minste årlige ytelse i uføretrygden. I *nytt andre punktum* innføres det en særskilt minsteytelse for gifte og samboende som mottar uføretrygd omregnet fra uførepensjon. Endringen er en konsekvens av økningen av grunnpensjon for gifte og samboende pensjonister, se merknaden til folketrygdloven § 3-2.

Det vises til punkt 2.3.7.

Til § 12-14 andre ledd

Bestemmelsen gir regler om reduksjon av uføretrygd på grunn av inntekt. I *andre punktum* erstattes begrepet «inntekten for uførheten» med «inntekt før uførhet». Endringen er kun språklig for å

presisere at ordlydens innhold er tilsvarende som ordlyden i folketrygdloven § 12-9.

Det vises til punkt 6.2.

Til endringen av § 12-15

Paragrafen har bestemmelser om barnetillegg til uføretrygd.

Endringen i paragrafen innebærer at andre ledd får *nytt siste punktum* ved at regelen om barnetilleggets størrelse ved gradert uføregrad flyttes fra tredje ledd.

Ved endringslov 19. desember 2014 nr. 74 ble det gitt et nytt tredje ledd i forbindelse med innføringen av et øvre tak (95 prosent av inntekt før uførhet) på summen av uføretrygd og barnetillegg fra 1. januar 2016. De foreslåtte endringene her er lovtekniske justeringer og nødvendige presiseringer. Departementet presiserer at det øvre taket, som Stortinget vedtok i desember 2014, gjennomføres som vedtatt fra 1. januar 2016. Se også lovmerknad til IX. I tredje ledd *nytt første og annet punktum* presiseres hva som her menes med uføretrygd. Endringene innebærer at det er uføretrygd tilsvarende 100 prosent uføregrad som skal benyttes ved beregning av øvre tak på summen av uføretrygd og barnetillegg. Videre presiseres det at uføretrygd i relasjon til taket på 95 prosent også omfatter gjenlevendetillegg. Med gjenlevendetillegg menes både tillegg til uføretrygd for gjenlevende ektefelle etter folketrygdloven § 12-18 og tillegg til uføretrygd for person som mottar uførepensjon til gjenlevende ektefelle etter forskrift om omregning av uførepensjon til uføretrygd § 7. Endringsloven del V § 12-5 tredje ledd tredje punktum om fordeling av barnetilleggene videreføres ikke ved endringene her.

I fjerde ledd blir gjeldene tredje punktum *nytt andre punktum* og paragrafen får *nytt sjette ledd* som innebærer at departementet får hjemmel til å regulere gjennomføring av bestemmelsene ved forskrift.

Det vises til punkt 3.2.1 og 3.2.2.

Til § 12-16

Paragrafen har bestemmelser om reduksjon av barnetillegg på grunn av inntekt. Personinntekt etter skatteloven, herunder ytelser fra folketrygden som skal erstatte arbeidsinntekt, er inntekt som kan medføre reduksjon. Ytelser av samme art fra utlandet medfører etter gjeldene rett ikke reduksjon. *Andre ledd første punktum* blir endret til å omfatte både personinntekt i Norge og inntekter av samme art fra utlandet. Nåværende tredje

punktum blir andre punktum. Endringene innebærer at ytelse fra utlandet som trer i stedet for arbeidsinntekt skal kunne føre til avkortning i barnetillegg. Hensikten er å likestille denne type inntekt med annen inntekt fra utlandet og å likestille med tilsvarende inntekt i Norge (for eksempel syke- og dagpenger). Endringen innebærer også en presisering av at inntekt fra utlandet, som ikke er personinntekt etter skatteloven, kan medføre reduksjon i tillegg.

Gjeldende femte ledd blir fjerde ledd *nytt tredje punktum*. Dette er kun en lovteknisk justering. I *nytt femte ledd* slås det fast at bestemmelsene om opplysningsplikt og etteroppgjør i § 12-14 fjerde ledd skal gjelde tilsvarende ved etteroppgjør av for mye eller for lite utbetalt barnetillegg.

Det vises til punkt 3.2.3 og 3.2.4.

Til § 17-6 første ledd

I første ledd *bokstav a* endres henvisningen «§ 15-6, jf. § 15-8» til «§ 15-5, jf. § 15-6», og i første ledd *bokstav b* endres henvisningen «§ 15-12» til «§ 15-6 første ledd bokstav c.»

Det vises til punkt 6.5.

Til § 19-8 fjerde ledd

Paragrafen har bestemmelser om minste pensjonsnivå. Endringen i fjerde ledd *bokstav a* innebærer at en alderspensjonist som i 12 av de siste 18 månedene er samboer med en person som mottar uføretrygd, skal ha minste pensjonsnivå med ordinær sats. Endringen er en ren oppretting.

Det vises til punkt 6.3.

Til § 22-8 nytt sjuende ledd

I *nytt sjuende ledd* etableres det hjemmel til å gjøre fradrag i etterbetalt alderspensjon tilsvarende for mye utbetalt supplerende stønad i perioden som etterbetalingen gjelder. For tilfeller med justering av trygdetid vil dette innebære at hele etterbetalingen går til dekning av for mye utbetalt supplerende stønad.

Det vises til punkt 8.2.5.

Til § 25-4

Som følge av endringer i vilkårene for rett til stønad etter folketrygdloven kapittel 15, er det nødvendig å ta inn egne regler om meldeplikt for enslig mor eller far. Gjeldende andre punktum omformuleres. Samtidig endres bestemmelsen slik at

den kun viser til overgangsstønad etter folketrygdloven kapitlene 16 og 17. I første ledd tas det inn et *nytt tredje punktum* om at en person som mottar stønad som enslig mor eller far etter folketrygdloven kapittel 15, plikter å gi Arbeids- og velferdsetaten melding så snart vedkommende blir samboer.

Det vises til punkt 6.6.

9.7 Merknader til endringene i lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg

Til § 3

Uttrykket «bosettingstillatelse» ble i Ot. prp. nr. 75 (2006–2007) Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) erstattet med «permanent oppholdstillatelse» for å tydeliggjøre hva tillatelsen innebærer. Uttrykket som er benyttet i lov om supplerende stønad § 3 *første ledd* endres, for å speile ordlyden i utlendingsloven § 62. Det vises til punkt 8.2.4.

Formålet med endringen av *andre ledd*, er å begrense personkretsen som har rett til å motta supplerende stønad. Eldre familiemedlemmer som kommer til Norge på grunnlag av familiegjenforening med barn, barnebarn, nevø eller niese som er bosatt her, skal ikke ha rett til supplerende stønad, dersom det ved første gangs innvilgelse av søkerens oppholdstillatelse ble stilt krav til referansepersonens eller garantistens inntekt, jf. utlendingsloven § 58 med tilhørende forskrifter. Dette gjelder selv om inntektskravet faller bort i senere vedtak. Referansepersonen er familiemedlemmet i Norge, i vårt tilfelle barn/barnebarn/nevø/niese som er bosatt her. Den som står som garantist i denne typen familiegjenforeningstilfeller, er som hovedregel en del av referansepersonens hushold, typisk referansepersonens ektefelle.

I *nytt tredje ledd* defineres begrepene referanseperson og garantist. Definisjonene er i samsvar med utlendingsregelverket, utlendingsloven § 39 og rundskriv rs-2010-118 punkt 4.2.3.

Tidligere tredje ledd blir nåværende *fjerde ledd*.

Det vises til punkt 5.2.2.

Til § 5 bokstav b

Endringen går ut på at mottakere av supplerende stønad som deler boutgiftene med andre voksne, skal likestilles med ektefeller, registrerte partnere og andre som lever i ekteskapslignende forhold til personer over 67 år. Endringen innebærer at

denne gruppen får rett til stønad etter en lavere sats (ordinær sats) enn de har i dag (høy sats).

Forslaget omfatter typisk mottakere som deler bolig med sine voksne barn eller andre voksne slektninger. I tillegg omfattes mottakere som bor sammen med en eller flere andre voksne personer (bofellesskap), uten at forholdet mellom dem defineres som ekteskapslignende, og hvor de selv dekker utgiftene, slik at de ikke omfattes av lovens § 12 om stans av stønad ved institusjonsopphold. Partenes definisjon av samboerskapet skal ikke lenger være avgjørende for om mottakeren av supplerende stønad har rett til stønad med høy eller ordinær sats. Avgjørende skal være at personer som deler bolig med andre voksne personer, forutsettes å ha lavere boutgifter enn personer som bor alene. Formålet med endringen er å bedre tilpasse stønaden til de faktiske forhold.

Det vises til punkt 5.2.3.

Til § 8 første ledd

Supplerende stønad er subsidiær i forhold til søkerens egen eller ektefellens/samboerens inntekt og formue. Ordlyden som i dag definerer formuesgrensen for rett til stønad, er vag. I praksis er det lagt til grunn at en finansformue over 0,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden er nok til at en søker får avslag på søknaden om supplerende stønad, selv om søkeren ikke har andre inntekter.

Formuesgrensen som det er operert med i praksis, lovfestes nå i første punktum til å utgjøre inntil 0,5 ganger grunnbeløpet. I vurderingen av om søkeren har rett til supplerende stønad, skal man se bort fra vanlig bolig og vanlige ting til daglig bruk, jf. andre punktum i bestemmelsen. Det man da sitter igjen med er finansformue. Finansformue skal defineres på samme måte som i § 2 andre ledd i forskriften til § 7-2 i folketrygdløven om gravferdsstønad.

Det vises til punkt 8.2.1.

Til § 11 femte ledd

Økonomisk stønad er nå hjemlet i lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen kapittel 4. Lovhenviingen er oppdatert i tråd med dette.

I tillegg presiseres det i *nytt andre punktum* at fradrag for økonomisk stønad også kan kreves i den måneden supplerende stønad blir utbetalt, slik at man kan unngå dobbel dekning av utgifter til livsopphold i utbetalingsmåneden.

Det vises til punkt 8.2.3.

Til § 12 første ledd

Opphold i alders- eller sykehjem er omfattet av regelen om stans av supplerende stønad, selv om de innlagte har plikt til betaling *dersom de har inntekt*. Personene det gjelder, har rett til å få institusjonsoppholdet dekket av det offentlige, og betalingsplikten gjelder bare så langt en innlagt har inntekter som kan benyttes til slik betaling. Supplerende stønad skal være en subsidiær ytelse, også i forhold til plikten for det offentlige til å dekke opphold i de aktuelle institusjonene.

Det vises til punkt 8.2.2.

9.8 Merknader til endringen i lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.

Til § 4-1

Paragrafen har bestemmelser om generelle krav til arbeidsmiljøet, og etter sjuende ledd kan departementet gi forskrift som pålegger bruk av identitetskort. Slike kort har nå fått betegnelsen HMS-kort, og endringen innebærer at navnet på kortet blir endret tilsvarende i selve hjemmelsbestemmelsen.

Det vises til punkt 6.7.

9.9 Merknader til endringen i lov 19. desember 2014 nr. 74 om endringer i folketrygdløven og enkelte andre lover

---

Del V § 12-15 inneholder bestemmelse om innføring av tak på summen av uføretrygd og barnetillegg. Del IX nr. 4 inneholder bestemmelse om ikrafttredelse og gir departementet hjemmel til å i forskrift fastsette overgangsregler. Opphevelse av del V og del IX nr. 4 er av lovtekniske hensyn. Innholdet er gjennomført ved endringer i folketrygdløven § 12-15, som trer i kraft 1. januar 2016. Se også merknad til folketrygdløven § 12-15.

Det vises til punkt 3.1, 3.2.1 og 3.2.2.

9.10 Merknader til Ikrafttredelse- og overgangsbestemmelsene

I lovens del X er det gitt regler om ikrafttredelse og overgangsregler.

Det vises til punktene 2.4, 3.3, 4.1.5, 4.2.3, 5.2.4, 6.9, 7.1.7 og 8.2.6 i proposisjonen og lovforslaget del X.

Arbeids- og sosialdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (økning i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og andre endringer).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (økning i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og andre endringer).

Forslag

til lov om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover (økning i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister og andre endringer)

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 28 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav a og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden.

§ 28 andre ledd nåværende andre punktum blir nytt tredje punktum.

§ 38 fjerde ledd tredje punktum skal lyde:

Ellers skal den tjenestetiden den avdøde ville ha fått ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen legges til grunn, *men ikke utover 67 år.*

II

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 11 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav a og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden.

§ 11 andre ledd nåværende andre punktum blir nytt tredje punktum.

§ 23 fjerde ledd tredje punktum skal lyde:

Ellers skal den tjenestetiden den avdøde ville ha fått ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen legges til grunn, *men ikke utover 67 år.*

III

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 23 nr. 1 andre ledd første punktum skal lyde:

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende for særtillegg fra folketrygden, for tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd, for tillegg fastsatt etter § 5-4 *andre* ledd og § 5-8 *andre* ledd i forskrift 22. desember 2009 nr. 1810 om alderspensjon i folketrygden, for ventetillegg fra folketrygden for tilleggspensjon og for den delen av arbeidsavklaringspengene og overgangsstonad etter folketrygdloven kapittel 11 og 15 som overstiger folketrygdens grunnbeløp.

§ 24 nr. 1 første ledd tredje punktum skal lyde:

Basispensjonstillegg etter folketrygdloven § 19-9 tredje ledd, tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd og tillegg beregnet etter § 5-4 *andre* ledd og § 5-8 *andre* ledd i forskrift 22. desember 2009 nr. 1810 om alderspensjon i folketrygden samordnes som særtillegg, jf. § 23.

IV

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 13 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav a og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden.

§ 13 andre ledd nåværende andre punktum blir nytt tredje punktum.

§ 13 sjettede ledd første punktum skal lyde:

Det medregnes ikke framtidig tjenestetid dersom pensjonen er innvilget etter § 12 femte ledd.

§ 24 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Ellers skal den tjenestetiden den avdøde ville ha fått ved å fortsette i stillingen fram til aldersgrensen legges til grunn, *men ikke utover 67 år.*

V

I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. skal § 4 første ledd første punktum lyde:

For at Tariffnemnda skal ta et krav om allmenngjøring av en tariffavtale til behandling, er det et vilkår at kravet er fremsatt av en arbeidstaker- eller arbeidsgiverorganisasjon som er part i avtalen og har innstillingsrett etter *arbeidstvistloven § 39 første ledd.*

VI

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

Tredje strekpunkt i innholdsfortegnelsen til kapittel 3 skal lyde:

– særregler for *alderspensjon* til mottakere av uføretrygd mv. står i §§ 3-17 til 3-22

§ 3-2 fjerde ledd innledningen skal lyde:

Full grunnpensjon utgjør likevel 90 prosent av grunnbeløpet dersom pensjonisten lever sammen med en ektefelle

§ 3-2 femte ledd andre punktum skal lyde:

Full grunnpensjon utgjør 90 prosent av grunnbeløpet også når pensjonistens samboer får pensjon eller overgangsstønad etter *kapittel 16* eller 17.

I § 3-15 andre ledd skal punktmarkøren «a.» endres til «a».

§ 4-5 nytt tredje ledd skal lyde:

Medlemmer som har mottatt dagpenger i mer enn 52 uker, fritas for kravet om å være reell arbeidssøker inntil fire uker i forbindelse med feriefravær. Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om fritaket, herunder om vilkår.

Nåværende § 4-5 tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 4-10 andre og tredje ledd skal lyde:

Forlenget ventetid løper fra det tidspunkt det er søkt om stønad, og fastsettes til

a) *tolv uker første gang forhold som nevnt i første ledd inntreffer,*

b) *seks måneder dersom forhold som nevnt i første ledd eller i § 4-20 har inntruffet to eller flere ganger innenfor de siste tolv måneder.*

For at det skal kunne fastsettes forlenget ventetid etter andre ledd bokstav *b*, må det som følge av de tidligere forholdene ha vært gjort vedtak om forlenget ventetid etter bestemmelsene i denne paragraf eller vedtak om tidsbegrenset bortfall av dagpenger etter bestemmelsene i § 4-20.

§ 4-20 tredje ledd skal lyde:

Retten til dagpenger faller bort i

a) *tolv uker første gang et forhold som nevnt i første ledd bokstav a til d eller andre ledd inntreffer,*

b) *seks måneder dersom forhold som nevnt i første ledd bokstav a til d eller andre ledd, eller i § 4-10 første ledd, har inntruffet to eller flere ganger innenfor de siste tolv måneder.*

§ 4-20 femte ledd skal lyde:

For at det skal kunne fastsettes tidsbegrenset bortfall av dagpenger etter tredje ledd bokstav *b* eller etter fjerde ledd bokstav *b* eller *c*, må det som følge av de tidligere forholdene ha vært gjort vedtak om tidsbegrenset bortfall av dagpenger etter denne paragraf eller vedtak om forlenget ventetid etter § 4-10.

§ 12-5 første ledd første punktum skal lyde:

Det er et vilkår for rett til uføretrygd at vedkommende har gjennomgått hensiktsmessig behandling for å bedre *inntektsevnen.*

§ 12-6 tredje ledd skal lyde:

Den medisinske lidelsen må ha medført en varig funksjonsnedsettelse av en slik art og grad at den utgjør hovedårsaken til nedsettelsen av *inntektsevnen.*

§ 12-9 andre ledd bokstav a skal lyde:

a) 3,3 ganger grunnbeløpet for personer som lever sammen med en ektefelle (se § 1-5) eller med en samboer i et samboerforhold som har vart i minst 12 av de siste 18 månedene.

§ 12-13 andre ledd skal lyde:

Minste årlige ytelse er 2,28 ganger grunnbeløpet (ordinær sats) for personer som lever sammen med en ektefelle (se § 1-5) eller med en samboer i et samboerforhold som har vart i minst 12 av de siste 18 månedene. *Minste årlige*

ytelse er likevel 2,33 ganger grunnbeløpet dersom vedkommende mottar en uføretrygd som er en omregnet uførepensjon. For andre utgjør minste årlige ytelse 2,48 ganger grunnbeløpet (høy sats).

§ 12-14 andre ledd andre punktum skal lyde:

Reduksjonen skal svare til den overskytende inntekten multiplisert med en brøk der vedkommendes uføretrygd ved 100 prosent uføregrad er teller og inntekt før uførhet (se § 12-9 første og andre ledd) er nevner.

§ 12-15 skal lyde:

§ 12-15 Barnetillegg

En person som mottar uføretrygd og som forsørger barn (se § 1-6), har rett til barnetillegg. Det ytes ikke barnetillegg hvis barnet har inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er større enn grunnbeløpet.

Barnetillegg utgjør 40 prosent av grunnbeløpet for hvert forsørget barn, men avkortes tilsvarende dersom trygdetiden som legges til grunn for uføretrygden er kortere enn 40 år. Barnetillegg til en flyktning som er medlem i folketrygden, avkortes ikke på grunn av manglende trygdetid. *Barnetillegg påvirkes ikke av at uføregraden er lavere enn 100 prosent.*

Dersom uføretrygd tilsvarende 100 prosent uføregrad tillagt barnetillegg utgjør mer enn 95 prosent av inntekt før uførhet, se § 12-9 første og andre ledd, reduseres tillegget. Uføretrygd omfatter her gjenlevendetillegg, se § 12-18. Barnetillegg prøves deretter mot forsørgerens inntekt, se § 12-16.

Når et barn blir forsørget av flere som mottar uføretrygd eller alderspensjon, ytes tillegget til den som har rett til høyest tillegg. *Dersom forsørgerne ikke bor sammen, ytes tillegget til den som har den daglige omsorgen for barnet.*

Barnetillegg for fosterbarn (se barnevernloven § 4-22) ytes dersom mottakeren har forsørget barnet i de siste to årene før krav om tillegg blir satt fram. Dette vilkåret kan fravikes når særlige grunner gjør det rimelig.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av bestemmelsene i denne paragrafen.

§ 12-16 andre ledd skal lyde:

Personinntekt etter skatteloven § 12-2 og tilsvarende inntekter og ytelser fra utlandet kan føre til at barnetillegg blir redusert. Det skal likevel ses bort

fra ytelser eller en del av ytelse fra utlandet som blir redusert på tilsvarende måte som etter paragrafen her.

§ 12-16 nåværende femte ledd blir fjerde ledd nytt tredje punktum.

§ 12-16 nytt femte ledd skal lyde:

Bestemmelsene om etteroppgjør i § 12-14 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 17-6 første ledd skal lyde:

Til en gjenlevende ektefelle som ikke fyller vilkårene i § 17-5, ytes det overgangsstønad dersom medlemmet

- fyller vilkårene for rett til overgangsstønad i § 15-5, jf. § 15-6,
- tar nødvendig utdanning som nevnt i § 15-6 første ledd bokstav c, og utdanningen er påbegynt innen to år etter dødsfallet, eller
- er i en omstillingsperiode etter dødsfallet.

§ 19-8 fjerde ledd bokstav a skal lyde:

- som mottar ytelser som nevnt i tredje ledd, *uføretrygd*, pensjon eller overgangsstønad etter kapitlene 16 og 17, eller

§ 22-8 nytt sjuende ledd skal lyde:

Når det er utbetalt stønad etter lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg, og det etterbetales alderspensjon fra folketrygden, skal etterbetalingen reduseres med det beløp som svarer til utbetalt supplerande stønad for samme tidsrom.

§ 25-4 første ledd skal lyde:

En person som etter § 1-5 regnes som samboer, plikter å gi Arbeids- og velferdsetaten melding om samboerskapet dersom vedkommende mottar pensjon eller overgangsstønad fra folketrygden, eller avtalefestet pensjon som nevnt i § 3-19. *Også en person som har bodd sammen med en annen i 12 av de siste 18 månedene og som mottar pensjon eller overgangsstønad etter folketrygdloven kapitlene 16 og 17, eller avtalefestet pensjon som nevnt i § 3-19, plikter å gi Arbeids- og velferdsetaten melding om samboerskapet. En person som mottar stønad etter folketrygdloven kapittel 15, plikter å gi Arbeids- og velferdsetaten melding når vedkommende ikke lenger kan regnes som enslig mor eller far etter § 15-4.*

VII

I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg gjøres følgende endringer:

§ 3 første, andre og nytt tredje ledd skal lyde:

Supplerande stønad vert gitt til personar som har fylt 67 år og som er busette i Noreg. Ein person vert rekna som busett dersom han eller ho er registrert i folkeregisteret og har *permanent opphaldsløyve*.

Familiemedlemer i oppstigande linje, *onkel eller tante til referansepersonen eller garantisten*, som har fått opphaldsløyve i Noreg på grunnlag av *familiesameining*, har ikkje rett til supplerande stønad. Dette gjeld berre dersom det i det første vedtaket om søkjaren sitt opphaldsløyve vart stilt krav til referansepersonen eller garantisten sitt underhald.

Med referansepersonen meiner ein den personen som søkjaren ønsker å bli gjenforent med eller å etablere familieliv med. Med garantisten meiner ein den personen som stiller økonomisk garanti (tredjemannsgaranti) og legg fram skriftleg erklæring om at vedkommande tar på seg å garantere for underhald av søkjaren, og som er ein del av referansepersonen sitt hushald.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 5 bokstav b skal lyde:

b) minste pensjonsnivå med ordinær sats for kvar av ektemakane når begge har fylt 67 år og for stønadstakarar som deler bustad med sine vaksne barn eller andre vaksne, utan at forholdet mellom dei vert definert som ekteskapsliknande (bufellesskap).

§ 8 første ledd skal lyde:

Dersom ein søkjar eller ektemaken har formue over 0,5 ganger grunnbeløpet, skal ein gi avslag på søknaden. Som formue vert ikkje rekna vanleg bustad eller vanlege ting til dagleg bruk.

§ 11 femte ledd skal lyde:

Dersom det er utbetalt økonomisk stønad etter kapittel 4 i lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen i periodar som det vert etterbetalt supplerande stønad for, skal det gjerast frådrag i etterbetalinga tilsvarende den økonomiske stønaden. Dette gjeld også for økonomisk stønad utbetalt den måneden da supplerande stønad kjem til utbetaling.

§ 12 første ledd skal lyde:

Personar som er innlagde i institusjon der opphaldet *heilt eller delvis* vert dekt av det offentlege, har ikkje rett til supplerande stønad for tidsrom etter at opphaldet har vara i ein kalendermånad utover den månaden då han eller ho vart innlagt.

VIII

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. skal § 4-1 sjuende ledd lyde:

(7) Departementet kan gi forskrift som pålegger bruk av *HMS-kort* for arbeidstakere innenfor bransjer der det er nødvendig eller hensiktsmessig for å ivareta arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet og om oversiktslister over hvem som til enhver tid er sysselsatt på arbeidsplassen. Etter pålegg fra departementet plikter offentlige myndigheter uten hinder av taushetsplikt å gi utsteder av *HMS-kort* alle opplysninger fra offentlige registre som er nødvendige for utstedelse av *HMS-kort*.

IX

I lov 19. desember 2014 nr. 74 om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover gjøres følgende endringer:

Del V oppheves.

I del IX oppheves nr. 4.

X

Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

1. Endringene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 28 andre ledd, lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 11 andre ledd og lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere § 13 andre ledd trer i kraft straks og gis virkning fra 1. januar 2015.
2. Endringene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 38 fjerde ledd tredje punktum, lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 23 fjerde ledd tredje punktum, lov 26. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 23 nr. 1 andre ledd første punktum og § 24 nr. 1 første ledd tredje punktum, lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere § 13 sjette

ledd første punktum og § 24 tredje ledd tredje punktum, allmenngjøringsloven § 4 første ledd første punktum, folketrygdloven tredje strek-punkt i innholdsfortegnelsen til kapittel 3, bokstavlisten til § 3-15 andre ledd, § 12-5 første ledd, § 12-6 tredje ledd, § 12-9 andre ledd, § 12-14 andre ledd og § 19-8 fjerde ledd bokstav a, endringen i arbeidsmiljøloven § 4-1 sjuende ledd og endringene i lov 19. desember 2014 nr. 74 om endringer i folketrygdloven og enkelte andre lover trer i kraft straks.

3. Endringene i folketrygdloven § 4-5, § 4-10 andre og tredje ledd, § 4-20 tredje og femte ledd, § 12-15, § 12-16, § 17-6 første ledd, § 22-8, § 25-4 første ledd, og endringene i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad for personar med kort butid i Noreg trer i kraft 1. januar 2016.
4. Endringene i folketrygdloven § 3-2 fjerde ledd og femte ledd andre punktum trer i kraft 1. september 2016. Departementet kan gi overgangsregler for omregningen av ytelser med virkning fra 1. september 2016 for personer som per 31. august 2016 mottar alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 19, pensjon eller overgangsstønad som tidligere familiepleier eller

gjenlevende ektefelle etter henholdsvis folketrygdloven kapittel 16 og 17, herunder regler om fastsetting av grunnpensjon og basisgrunnpensjon og fastsetting av minste pensjonsnivå lav og ordinær sats.

5. Endringene i folketrygdloven § 12-13 andre ledd trer i kraft 1. september 2016. Personer som hadde rett til uførepensjon per 31. desember 2014 og som lever sammen med en ektefelle (se § 1-5) eller med en samboer i et samboerforhold som har vart i minst 12 av de siste 18 månedene, får en økning i uføretrygden tilsvarende 0,05 ganger grunnbeløpet med virkning fra 1. september 2016. Medlemmer som er gift eller samboer og som per 31. desember 2014 mottok grunnpensjon tilsvarende 100 prosent av grunnbeløpet, omfattes ikke av økningen. Departementet gir i forskrift nærmere bestemmelser om gjennomføringen.
6. Departementet kan gi nærmere overgangsregler i tillegg til de tilfellene som omfattes av nr. 4 og 5.
7. Departementet gir nærmere overgangsregler etter folketrygdloven § 12-15 for mottakere av barnetillegg per 31. desember 2015.

